

SVEUČILIŠTE U RIJECI
POMORSKI FAKULTET U RIJECI

NIKOLINA BRENKOVIĆ

KOMPARATIVNA ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA
HRVATSKE I GRČKE

DIPLOMSKI RAD

RIJEKA, 2014.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
POMORSKI FAKULTET U RIJECI

KOMPARATIVNA ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA
HRVATSKE I GRČKE

DIPLOMSKI RAD

Kolegij: Planiranje i projektiranje luka nautičkog turizma

Mentor: dr.sc. Mirjana Kovačić

Student: Nikolina Brenković

Matični broj: 14754/otp

Studij: Tehnologija i organizacija prometa

Rijeka, srpanj 2014.godine

Zahvala :

Ovim putem zahvaljujem se mentorici dr. sc. Mirjani Kovačić na prihvaćanju mentorstva, pomoći, angažiranosti i ukazanom strpljenju pri izradi ovoga rada. Također, zahvaljujem se svim kolegama, kolegicama i prijateljima bez čije pomoći ne bih postigla dosadašnje obrazovne rezultate.

Najveća hvala mojim roditeljima na razumijevanju i podršci tijekom svih ovih godina školovanja.

Student/studentica: Nikolina Brenković

Studijski program: Tehnologija i organizacija prometa

JMBAG:14754/otp

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam diplomski rad s naslovom **KOMPARATIVNA ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA HRVATSKE I GRČKE** izradila samostalno pod mentorstvom dr. sc. Mirjane Kovačić.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkog rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju diplomskog rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u diplomskom radu na uobičajen, standardan način citirala sam i povezala s fusnotama i korištenim bibliografskim jedinicama. Rad je pisan u duhu hrvatskoga jezika.

Suglasna sam s objavom diplomskog rada na službenim stranicama.

Student/studentica

Ime i prezime studenta/studentice

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. PROBLEM I PREDMET ISTRAŽIVANJA.....	1
1.2. RADNA HIPOTEZA I POMOĆNE HIPOTEZE	1
1.3. SVRHA I CILJ RADA.....	2
1.4. ZNANSTVENE METODE.....	2
1.5. STRUKTURA RADA	3
2. OPĆENITO O NAUTIČKOM TURIZMU	4
2.1. POVIJEST I RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA U SVIJETU	6
2.2. PODJELA I OBLICI NAUTIČKOG TURIZMA.....	8
2.2.1. Čarter.....	10
2.2.2. Kruzing	11
2.2.3. Luke nautičkog turizma	14
2.2.4. Upravljanje lukom nautičkog turizma	19
3. NAUTIČKI TURIZAM REPUBLIKE HRVATSKE.....	22
3.1. PRIRODNO – GEOGRAFSKA I POVIJESNO – KULTURNA OSNOVA ZA RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE	25
3.2. ČARTER U HRVATSKOJ.....	28
3.3. KRUZING U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	32
3.4. LUKE NAUTIČKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE	37
4. NAUTIČKI TURIZAM GRČKE	46
4.1. PRIRODNO – GEOGRAFSKA I POVIJESNO – KULTURNA OSNOVA ZA RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA GRČKE	48
4.2. ČARTER U GRČKOJ	51
4.3. KRUZING U GRČKOJ	52
4.4. LUKE NAUTIČKOG TURIZMA GRČKE	53
5. KOMPARATIVNA ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA GRČKE I HRVATSKE	64
5.1. MARINA U REPUBLICI HRVATSKOJ – MARINA FRAPA	68
5.2. MARINA U GRČKOJ – MARINA AGIOS NICOLAOS	70
5.3. ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA GRČKE I HRVATSKE.....	72

6. ZAKLJUČAK.....	74
POPIS LITERATURE.....	76
POPIS TABLICA.....	79
POPIS SLIKA.....	80
POPIS GRAFIKONA.....	81

1. UVOD

1.1. PROBLEM I PREDMET ISTRAŽIVANJA

Nautički turizam je posebna vrsta turizma koja pored plovidbe u vlastitoj organizaciji - krstarenje vlastitim ili unamljenim plovnim objektima s boravkom i/ili noćenjem turista na njima, obuhvaća i kružna putovanja u organizaciji vlasnika plovnih objekata i putničkih agencija s boravkom i/ili noćenjem turista na plovnim objektima te plovidbu turista na plovnim objektima radi drugih oblika odmora i rekreacije (ribarenje, ronjenje).¹

Problem istraživanja i usporedbe nautičkog turizma Hrvatske i Grčke jest njihova nedovoljna razvijenost i nedovoljna eksploatacija prirodnih i povijesnih ljepota i povoljnog položaja obiju država s aspekta nautičkog turizma.

Predmet istraživanja jest utvrditi razlike u razvoju nautičkog turizma Hrvatske i Grčke, ustvrditi područja koja su bolja u jednoj ili drugoj državi te koji su čimbenici bolji ili lošiji i u kojoj su mjeri iskorišteni radi razvitka i poboljšanja usluga nautičkog turizma. Također, potrebno je ustvrditi i moguća rješenja kako bi nautički turizam obiju država bio na razini koja se zahtijeva, ali i podrazumijeva ukoliko uzmemo u obzir sve pozitivne strane Hrvatske i Grčke, njihove kulturne baštine, položaja na Sredozemlju te mogućnosti proširenja i razvoja nautičkog turizma.

1.2. RADNA HIPOTEZA I POMOĆNE HIPOTEZE

Na temelju definiranog problema i predmeta istraživanja definiraju se sljedeće hipoteze:

H0- Analizom nautičkog turizma Hrvatske i Grčke, moguće je utvrditi utjecaj nautičkog turizma na ekonomski, društveni i ekološki razvoj pojedine zemlje.

---

¹ „Strategija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009.-2019.“, str.5

H1-Nautički turizam Hrvatske ne doprinosi turizmu i gospodarskom razvoju Hrvatske u odnosu na prirodne, atrakcijske i druge preduvjete.

H2- Nautički turizam Grčke u odnosu na prirodne i druge uvjete nema značajniji utjecaj na gospodarski razvoj Grčke.

1.3. SVRHA I CILJ RADA

Nautički turizam jedan je od najperspektivnijih oblika selektivne turističke ponude koji svoju konkurentnost temelji na: prirodnim ljepotama, čistome moru, mnoštvu otoka i otočića, uvala, nedirnutoj prirodi, povoljnom zemljopisnom položaju, pravilnom demografskom razmještaju duž cijele obale, pomorskim i drugim ambijentalnim prednostima i ostalim atraktivnim čimbenicima primorskih destinacija.

Svrha rada je upotrebom različitih metoda znanstvenog istraživanja doći do komparativne analize nautičkog turizma Hrvatske i Grčke. Istraživanjem turističkih ponuda Grčke i Hrvatske generirat će se objektivne prednosti, ali i nedostaci razvoja ove selektivne vrste turizma. Cilj rada je ispitati konkurentnost i kvalitetu hrvatskog nautičkog turističkog proizvoda u usporedbi s grčkim nautičkim turističkim proizvodom.

1.4. ZNANSTVENE METODE

U prvom, teoretskom dijelu diplomskog rada, koristit će se istraživanje za stolom, analiza knjiga i znanstvenih članaka te njihovom sistematizacijom i klasifikacijom napraviti će se analiza dosadašnjih istraživanja i spoznaja iz područja nautičkog turizma.

U drugom dijelu diplomskog rada upotrijebit će se službeni dokumenti Republike Hrvatske i međunarodnih organizacija, vlastita zapažanja u pogledu ponude i potražnje nautičkog tržišta te internet.

Metoda analize i sinteze poslužit će kako bi se prikupljeni podaci što bolje obradili. Statističke metode i modeli te metode deskripcije i komparacije upotrebit će se kod obrade statističkih podataka. Kao oblik ilustracije koristit će se grafikoni, tablice i slike.

1.5. STRUKTURA RADA

U uvodnom dijelu predstavljen je predmet i cilj diplomskog rada, izvori podataka i metode prikupljanja.

U drugom dijelu precizno je objašnjen nautički turizam u teoriji, njegova povijest i razvoj, podjele i oblici.

U trećem dijelu opisan je nautički turizam u Hrvatskoj, njegov razvoj i povijest, prirodno – geografske i kulturno – povijesne osnove za njegov razvoj te su opisane djelatnosti čartera, kruzinga i luka nautičkog turizma u Hrvatskoj.

U četvrtom dijelu opisan je nautički turizam u Grčkoj, njegov razvoj i povijest, osnove za njegov razvoj te marine na grčkoj obali.

U petom dijelu prikazat će se autorski osvrt i komparativna analiza pojedinih marina obiju država te nautičkog turizma sveukupno.

2. OPĆENITO O NAUTIČKOM TURIZMU

U ovom poglavlju govorit će se o nautičkom turizmu općenito, definicijama nautičkog turizma od raznih autora, povijesti nautičkog turizma, njegovim počecima razvoja i ravnice, karakteristikama nautičkog turizma kao i njegovim uslugama te podjeli tog vida turizma. Opisat će se i opširno objasniti svaka podjela nautičkog turizma.

Kod spominjanja nautičkog turizma prva pomisao su masovne migracije gdje se veliki broj ljudi kreće po morskim obalama. Putovanja morem, kao utočište od suviše suvremene civilizacije, odavnina privlače ljude. Oceani, mora, jezera i rijeke ogromna su vodena prostranstva koja zauzimaju 72% ukupne zemljine površine.² Potreba suvremenog čovjeka za plovidbom proizlazi iz težnje da se plovidbom vrati u prirodu u njoj pronađe nove izvore razonode, zabave, rekreacije i odmora od svakodnevnog života.

Nautički turizam je moderan i specifičan oblik turističkih kretanja i jedan od brzorastućih oblika turističke rekreacije. Privlači veliku pažnju te je postao velik i važan član turističke obitelji. Kao pojava, nedvojbeno spada u podvrstu turizma te se njegovo definiranje treba bazirati na definiciji turizma. Naziv dolazi od grčke riječi “naus”, (latinski “navis”), što znači brod.³ U raznim literaturama nalazimo razne definicije nautičkog turizma, od onih jednostavnih do složenih i u detalje opisanih. Šamanović u svojoj knjizi “Nautički turizam i management marina“ opisuje nautički turizam na sljedeći način: nautički turizam podrazumijeva ukupnost aktivnosti i odnosa koji su uzrokovani boravkom turista – nautičara u lukama nautičkog turizma i plovidbom na vlastitim, iznajmljenim i tuđim plovnim objektima, radi rekreacije, sporta i razonode.⁴

Sveopću definiciju nautičkog turizma daje V. Jadrešić koji ističe da je nautički turizam dio maritimnog turizma koji s jedne strana predstavlja ukupnost stalnih, učestalih i povremenih dobrovoljnih društveno – socioloških promjena, aktivnosti i kretanja turista na moru, u moru i obalama te na rijekama, jezerima i kanalima, vlastitim, iznajmljenim ili tuđim

---

²Statistički ljetopis RH za 1996.godine, str.617.

³ Web stranica Ministarstva pomorstva, prometa i infrastructure na adresi <http://www.mppi.hr/userdocsimages/2008/SRNTH-velikaPROSINAC.pdf>, str.6.

⁴Šamanović J.: **Nautički turizam i management marine**, Visoka Pomorska škola u Splitu, Split 2002.godine, str.55

turističkim brodovima, u turističkim lukama i ostalim pomorsko – nautičko – brodograđevnim objektima supra i infrastrukture, u svrhu zabave, odmora, športa, pasivne i aktivne rekreacije, relaksacije, ambijenta, zadovoljenja zdravstvenih, kulturnih i drugih motiva, i to sve iz turističkih, a ne lukrativnih motiva, i s druge strane skup ekonomsko organiziranih poslova i funkcija u cilju racionalnog i to u svrhu stvaranja i povećanja dohotka.⁵ Sve definicije nautičkog turizma u suštini su vrlo slične, osim što su na specifičan način nadopunjene i proširene ili opisane da budu jednostavne i razumljive većini ljudi. Po Zakonu o pružanju usluga u turizmu NN 68/07, 88/10, 30/14, 89/14, nautički turizam definiran je kao plovidba i boravak turista – nautičara u plovnim objektima (jahta, brodica i brod za osobne potrebe ili gospodarsku djelatnost), kao i boravak u lukama nautičkog turizma radi odmora i rekreacije.⁶ Često se u inozemnoj literature pojam nautičkog turizma poistovjećuje s nazivom “marine tourism”, iako taj naziv uključuje i aktivnosti na obali koje ne spadaju u nautički turizam.

Temeljne karakteristike nautičkog turizma jesu aktivno kretanje, masovna pojava, relativna samostalnost, veći radijus kretanja, veća potrošnja, visokovrijedna infrastruktura, turističko putovanje i nova znanja i dojmovi. Od velike je važnosti i njegov indirektni i direktni utjecaj na pozitivan razvoj tercijalnih i kvartalnih djelatnosti. Kod tercijalnih djelatnosti misli se na trgovinu, hotelijerstvo, ugostiteljstvo, uslužno zanatstvo i promet, dok se kod kvartalnih djelatnosti misli na intelektualne usluge, višu infrastrukturu, socijalnu, zdravstvenu, kulturnu, sportsku i drugu uslugu.

Usluge u nautičkom turizmu su:⁷

1. iznajmljivanje veza u lukama nautičkog turizma za smještaj plovnih objekata i turista – nautičara koji borave na njima,
2. iznajmljivanje plovnih objekata s posadom ili bez posade, s pružanjem ili bez pružanja usluge smještaja, radi odmora, rekreacije i plovidbe turista – nautičara (čarter, kruzing i slično),
3. usluge upravljanja plovnim objektima turista – nautičara,
4. prihvata, čuvanje i održavanje plovnih objekata na vezu u moru i suhom vezu,

---

⁵Jadrešić V.: **Nautički turizam**, Pedagoška akademija, Zadar 1978.godine, str.17.

⁶Zakon o pružanju usluga u turizmu, NN 68/07, 88/10, 30/14, 89/10

⁷Ibidem, NN 68/07, 88/10, 30/14, 89/10

5. usluge opskrbe turista – nautičara (vodom, gorivom, namirnicama, rezervnim dijelovima, opremom i slično),
6. uređenje i priprema plovnih objekata,
7. pružanje različitih informacija turistima – nautičarima (vremenska prognoza, nautički vodič i slično)
8. druge usluge za potrebe nautičkog turizma.

Kako bi u cijelosti razumjeli i shvatili sam pojam nautičkog turizma bitno je sagledati ga od njegovih početaka pa sve do danas.

2.1. POVIJEST I RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA U SVIJETU

Početak nautičkog turizma veže se za razvoj rekreacijske i sportske plovidbe i izgradnje plovila za te svrhe. Pronađeni su zapisi o pomorskim putovanjima još iz starog vijeka, dok u novom vijeku iskustvo plovidbe preuzimaju Arapi i prenose ga u Španjolsku. U to vrijeme na Sredozemlju se razvijaju pomorske sile od kojih su najznačajnije Genova i Venecija. Kasnije težište pomorstva s velikim otkrićima preselilo u Portugal. Sredinom 15.stoljeća u Portugalu se osniva prva pomorska škola i opservatorij te se krenulo i s tiskanjem priručnika za plovidbu.⁸

U 16.stoljeću u Nizozemskoj se organiziraju jahting natjecanja, odakle dolazi i naziv “jaht” koji na nizozemskom jeziku podrazumijeva manji brod za plovidbu i krstarenje radi zabave. U Engleskoj je kao početak nautičkog turizma obilježen povratak Karla II iz prognanstva na jahti “Meri”, koju je kasnije koristio za odmor i rekreaciju. Slijedeći njegov primjer, plemstvo Velike Britanije je do 1700.godine na rijeci Temzi brojalo tri stotine jahti te su se počela održavati i veslačka natjecanja.

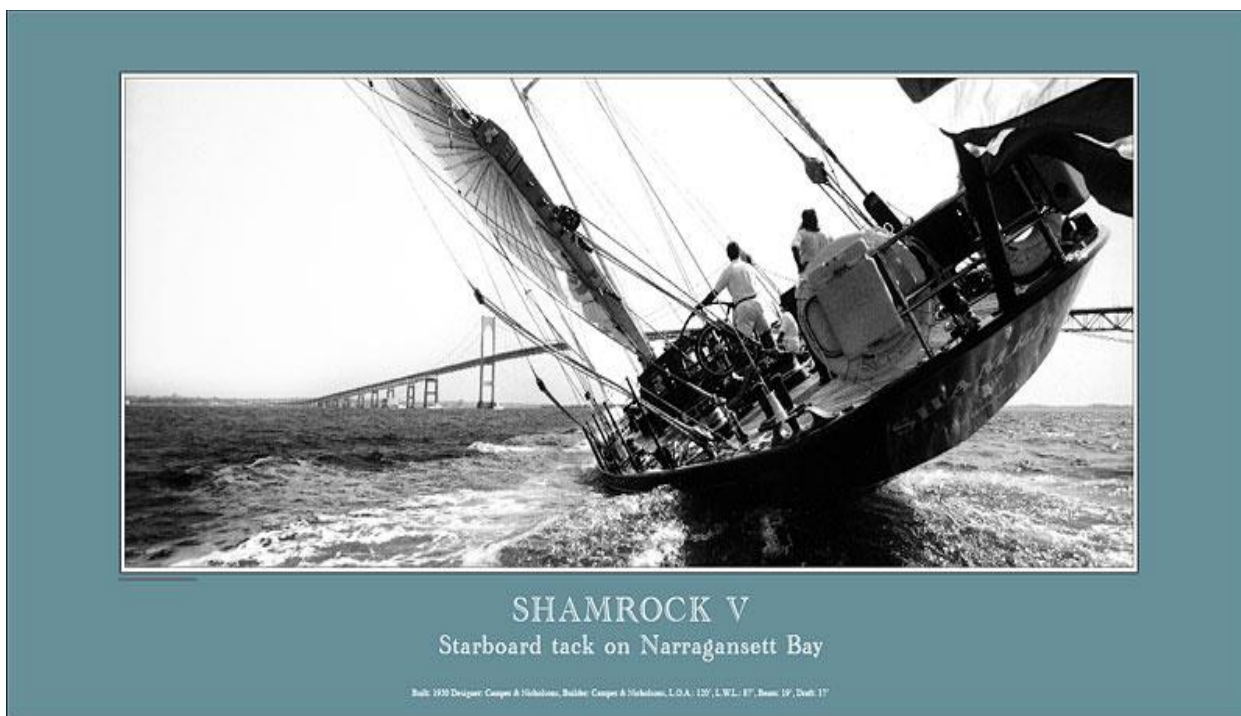
Kasnije, u 18.stoljeću, u Engleskoj se osniva prvi jahting klub u mjestu Cowes, dok se u 19.stoljeću u Italiji osniva prvo regatno društvo izvornog imena “Societa delle regatta”.U

---

⁸Gračan D., Alkier Radić R., Uran M.: **Strateška usmjerenja nautičkog turizma u Europskoj Uniji**, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija 2011.godine, str. 197.

Švedskoj je jahting klub osnovan 1830.godine, u Francuskoj devet godina kasnije te u Portugalu 1856.godine.⁹ Važan društveni značaj nautički turizam dobio je organizacijom skupnih putovanja Tomasa Cooka u drugoj polovici 19.stoljeća i to posredstvom njegove putničke agencije koja je osnovana 1857.godine.¹⁰

U 20.stoljeću bogati jedriličari grade vlastite luksuzne plovilice, često nazivane najspektakularnijim jahtama svih vremena. Građene su za regate American's Cupa održanih 1930., 1934. i 1937.godine.¹¹ Usporedbom cijena takva bi jahta u današnje vrijeme vrijedila oko 50 milijuna američkih dolara.Sa svojih 40 metara dužine spadale su u klasu J-Class Racer. U ono vrijeme bilo je samo desetak takvih jahti dok su do danas sačuvane samo dvije i to Shamrock V. i Endeavour, koje trenutno plove Karipskim morem. To je stoljeće obilježeno i brojnim međunarodnim regatama, od kojih je najpoznatija ona u Monacu pod nazivom "Algier". Na slici koja slijedi je jahta Shamrock V. koja sa svojih 40 metara spada u J-Class Racer klasu, jedna od dvije preostale u svijetu.

Slika 1. Jahta Shamrock V.

Izvor: www.langlephoto.com

⁹Šamanović J.: **op.cit.**, str.156.

¹⁰Gračan D., Alkier Radić R., Uran M.: **op.cit.**, str. 197.

¹¹Šamanović J.: **op.cit.**, str. 156.

U početku je nautički turizam bio rezerviran samo za uski krug bogatih ljudi te se to razdoblje, koje je potrajalo dosta dugo, u praksi naziva razdobljem klasičnog nautičkog turizma. Velika promjena zabilježena je između dva svjetska rata, kada sve veći broj ljudi odabire odmor na kružnim putovanjima. Sukladno tome, sve se više organiziraju natjecanja i osnivaju jahtaški klubovi. Iako sve veći broj ljudi plovi iz “zabave”, sve do kraja drugog svjetskog rata morska turistička kretanja nisu se smatrala posebnim vidom turizma.

Popularno nazvan, suvremeni nautički turizam, počeo se javljati nakon drugog svjetskog rata, točnije, 60-tih godina 20.stoljeća. Pokrenut je sve većom dinamikom kretanja ljudi plovnim objektima radi zabave i razonode. Sukladno potrebama, grade se sve veći brodovi, jedra se zamjenjuju diesel motorima, nautički turizam poprima obilježje masovnog turizma, dok se za kretanje morem koriste plovila svih veličina, sve češće građena od plastičnih masa. Upravo je pojava plastičnih masa smanjila cijenu gradnje brodova i na taj način ovaj vid turizma približila širem krugu ljudi. Javlja se potražnja za manjim sportskim i luksuznim čamcima, gliserima, jedrilicama sa i bez motora, jahtama od 8 do 14 metara, za kupnjom vlastitih plovila, kao i uzimanje istih u najam (čarter). Uz tradicionalnu turističku plovību prakticiraju se i razne druge aktivnosti, poput sportskog ribolova, podvodnog fotografiranja, sportskih natjecanja i drugo.

Utjecaj na promociju i razvitak nautičkog turizma imaju i razni saloni nautike koji su kao takvi najveće mjesto ponude, ali i potražnje. To su mjesta na kojima se organiziraju razni tečajevi, sastanci, priredbe, filmovi i drugo. Prvi saloni u povijesti nautičkog turizma počeli su se javljati 30-tih godina u SAD-u, točnije u San Franciscu i Chicagu te 70-tih godina u Europi (u Genovi, Lisabonu i Parizu).¹²

2.2.PODJELA I OBLICI NAUTIČKOG TURIZMA

Brzi razvoj nautičkog turizma za sobom povlači i posebne oblike nautičkog turizma, čija se potražnja povećava iz dana u dan. Ovisno o ponudi i potražnji mogu se razvijati novi oblici

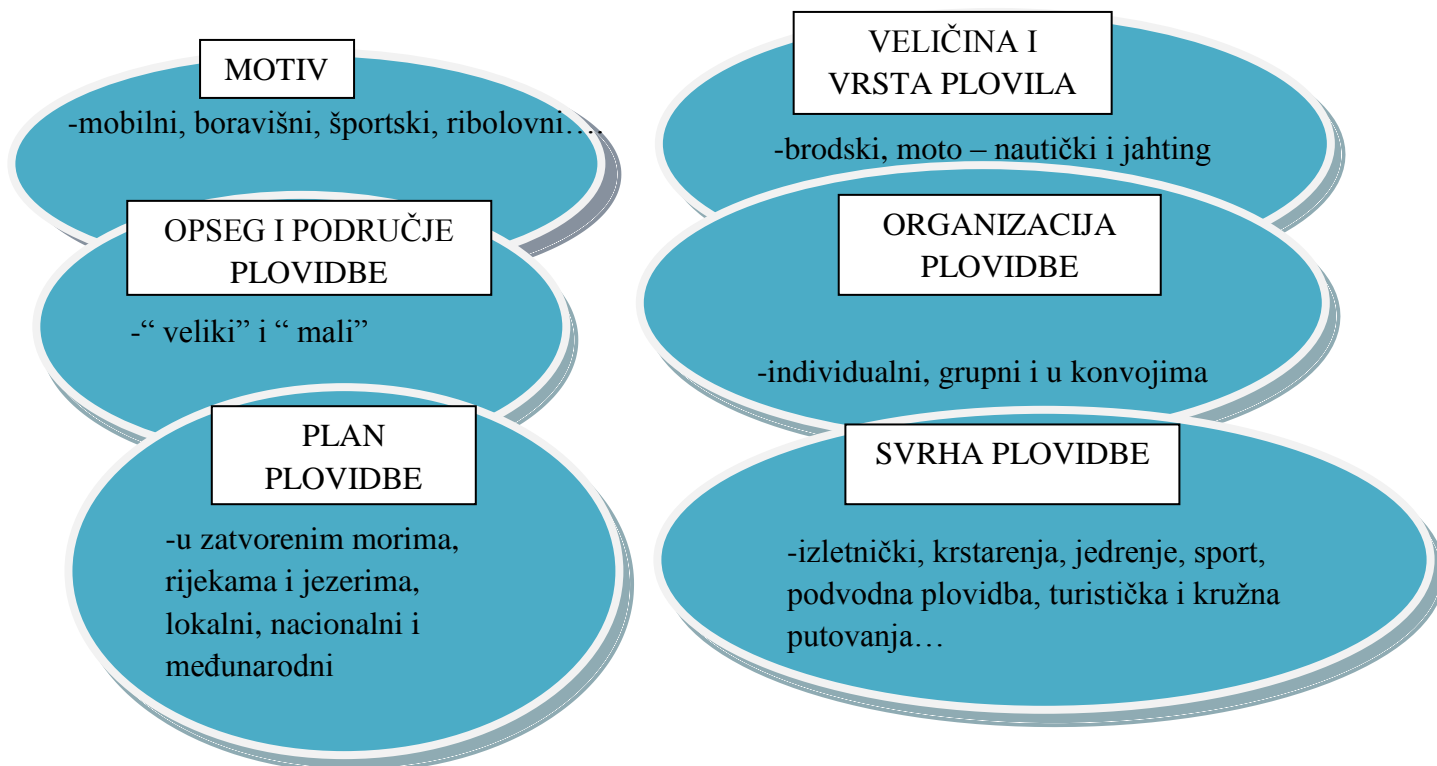
---

¹²Ibidem, str. 158.

i vrste nautičkog turizma. Nautički turizam možemo promatrati s različitih aspekata pa se javljaju i razni oblici nautičkog turizma.

Vrste nautičkog turizma dijelimo prema motivima, veličini i vrsti plovila, opsegu i području plovidbe, organizaciji plovidbe i mnogim drugim kriterijima. Sljedeća shema pokazuje najčešću podjelu nautičkog turizma na temelju različitih kriterija.

Shema 1.: Temeljne vrste nautičkog turizma

Izvor: Izradila studentica, podaci: Luković T., Gržetić Z.: **Nautičko turističko tržište u teoriji i praksi Hrvatske i europskog dijela Mediterana**, Hrvatski hidrografski institut, Split 2007. godine, str. 118.-119.

Nautički turizam se pojavljuje u tri osnovna oblika, i to kao luka nautičkog turizma, charter i krusing. Luke nautičkog turizma dijele se na marine, suhe marine, sidrišta i odlagališta plovniha objekata, dok se charter djeli na iznajmljivanje jahti na jedra i iznajmljivanje motornih

jahti, a kruzina na kruzere, luke za prihvat kruzera, velike svjetske kruzere i hrvatske old kruzere.¹³

2.2.1. Čarter

Djelatnost čartera podrazumijeva iznajmljivanje plovila turistima – nautičarima u različitim angažmanima. Čarter djelatnost najmlađa je djelatnost nautičkog turizma te podrazumijeva iznajmljivanje vezova u lukama nautičkog turizma za smještaj plovnih objekata i turista – nautičara koji borave na njima, iznajmljivanje plovnih objekata s posadom ili bez posade, s pružanjem ili bez pružanja usluge smještaja, radi odmora, rekreacije i krstarenja turista – nautičara, usluge upravljanja plovnim objektom turista – nautičara, prihvat, čuvanje i održavanje plovnih objekata na vezu u moru i suhom vezu, usluge opskrbe turista – nautičara, uređenje i priprema plovnih objekata, pružanje različitih informacija turistima – nautičarima i druge usluge za potrebe nautičkog turizma.¹⁴ Ponuda se bazira na iznajmljivanju različitih vrsta plovila, domaćim i inozemnim gostima, ulozi skipera, školi jedrenja, stručnom školovanju, prodaji plovila i opreme.

Pojam čartera datira iz 30-tih godina i to s početkom u Nizozemskoj te širenjem na Europu i Ameriku, dok se čarter kao djelatnost javlja 1955.godine na Azurnoj obali.¹⁵ U početku su se iznajmljivali motorni brodovi, dok danas možemo naći gotovo sve vrste plovila. Na našim područjima kao pružatelji čarter usluga javljaju se ACI, SAS, Coning, Moorings, ACY i mnogi drugi.

Prema obliku, čarter se djeli na:¹⁶

- luksuzni,
- dnevni, višednevni i vikend,
- lokalni.

---

¹³Gračan D., Alkier Radić R., Uran M.: **op.cit.**, str. 218.

¹⁴Zakon o pružanju usluga u turizmu, NN 68/07, 88/10, 30/14, 89/14, čl.45, str.1.

¹⁵Gračan D., Alkier Radić R., Uran M.: **op.cit.**, str. 220.

¹⁶Ibidem, str. 220.

Cijena čartera ovisi o duljini plovila, vremenskom razdoblju iznajmljivanja, vrsti i snazi porivnog motorate o posadi. Luksuzni čarter podrazumijeva iznajmljivanje luksuznih brodice od 30 metara s posadom od 10 članova. Kao što samo ime i govori, tu vrstu čartera koristi većinom bogatija klijentela, čiji tjedni najam iznosi u prosjeku 50 000 dolara. Jeftinija dnevna, višednevna i vikend čarter ponuda podrazumijeva plovidbu u radijusu do 100 milja. Takav vid čartera specifičan je za područja Azurne Obale, Balearija, Andaluzije, talijanske rivijere, turske obale te grčkih otoka Rodosa i Krfa. Još jedan vid čartera koji je u posljednje vrijeme sve popularniji je “Bare Boat Chartering”, što u doslovnom prijevodu znači iznajmljivanje praznog plovila. Tada iznajmljivač sam upravlja iznajmljenim plovilom kao kapetan ili voditelj određene vrste brodice.

Turist – nautičar se pojavljuje u sljedećim oblicima: ¹⁷

- s vlastitim plovilom i vlastitom navigacijom,
- s vlastitim plovilom i navigacijom stručno osposobljene posade,
- s unajmljenim plovilom i vlastitom navigacijom,
- s unajmljenim plovilom i navigacijom stručno osposobljene posade.

U drugom, trećem i četvrtom slučaju radi se o čarteru, tj. iznajmljivanju plovila i/ili posade. Ukoliko se radi o manjim plovilima turisti – nautičari se odlučuju za vlastitu navigaciju, dok je kod većih plovila to gotovo uvijek stručno osposobljena posada. Razlog tome jesu i zakonski propisi koji zahtijevaju da se profesionalna stručnost posade prilagođava veličini plovila.

2.2.2. Kruzing

Kruzing je jedan od pojavnih oblika nautičkog turizma, definiran kao kružno putovanje plovilom kruzing tvrtke ili za tu svrhu nabavljenim i posebno opremljenim plovilom. Detaljnija definicija kruzinga predstavlja prijevoz ljudi brodom po unaprijed određenom voznom redu i programu (itineraru) niza raznih sportskih, zabavnih, zdravstvenih i drugih

---

¹⁷Šamanović J.: **op.cit.**, str.152

aktivnosti i usluga koje se pružaju putnicima na turističkim putovanjima u svrhu odmora, zabave i rekreacije.¹⁸ Ta je usluga nastala kao rezultat masovnog turizma i zračnog prometa, a iz razloga što je nakon drugog svjetskog rata zračni prijevoz potisnuo pomorski te su brodari bili prisiljeni tražiti nove djelatnosti kako bi sačuvali svoju brodarsku kompaniju.

Prvi brod, Oceanic, izgrađen iznimno za kruzring turizam, porinut je u more 1965.godine, što je poprilično kasno s obzirom na razvoj drugih oblika nautičkog turizma. Prva kompanija koja je nudila cjelogodišnji raspored krstarenja bila je “Norwegian Caribbean Line” sa svojim brodom po imenu “Sunward”. Prva krstarenja provodila su se po Karibima i to pretežito s američkim putnicima, dok je val krstarenja Europu zahvatio tek kasnih 90-tih godina prošlog stoljeća te se proširio i na azijsku regiju. Kruzring turizam bilježi impresivan rast te dobiva na značaju u svjetskim, europskim i nacionalnim razmjerima. Iako su u početku putovali većinom ljudi treće životne dobi, ovaj vid nautičkog turizma postaje sve popularniji i među mlađim ljudima, stoga u današnje vrijeme na kruzerima susrećemo pretežno mlade ljude s obitelji, studente na apsolventskim putovanjima i mlade parove na njihovim bračnim putovanjima. Glavni razlog tome jeste pojava velike konkurencije koja je prisilila ponuđače kruzring putovanja da smanje cijene ina taj način približe kruzring i ljudima manje platežne moći. Amerika i Europa, točnije Sredozemlje, zauzimaju visoku poziciju na ljestvici kruzring noćenja te predstavljaju veoma popularna područja za taj vid nautičkog turizma.

Poslovanje kruzringa odvija se kroz:¹⁹

- poslovanje plovilima za krstarenje, kruzerima,
- poslovanje specijaliziranim lukama za kruzring turizam.

Luke kao nepokretni objekti kruzringa i brodovi kao njihove pokretne jedinice, nezaobilazan su dio kruzringa. Usluge koje pružaju specijalizirane luke su: prihvat kruzera, prijevoz do centra grada, organiziranje izleta, usluge turističkih vodiča i druge usluge kojima upotpunjavaju vrijeme putnika na kopnu. Nastavak usluga luka pruža brod, i to one osnovne koje su već uključene u cijenu: smještaj i hrana te one dodatne koje se naplaćuju ovisno o njihovu korištenju: wellness, sportski i rekreacijski sadržaji, tematski restorani, kafići,

---

¹⁸Gračan D., Alkier Radić R., Uran M.: **op.cit.**, str. 226.

¹⁹ Luković T., Gržetić Z.: **op.cit.**, str.122.

animacije, kazališta, kina, kasina, animacije za djecu, golf tereni, liječničke ordinacije, turističke agencije i još mnogo drugih usluga. Usluge se baziraju na njihovoj potražnji te se iz dana u dan pruža sve više mogućnosti na brodu.

Kruzing u praksi razvrstavamo po sljedećim kriterijima:²⁰

- veličini kruzera (veliki, srednji i mali kruzeri),
- namjeni (ekspedicijski, putovanja oko svijeta i egzotična putovanja),
- mjestu obavljanja kruzinga (riječni i morski),
- kvaliteti kruzera (1.“Carnival Cruise Lines”, 2.”Celebrity Cruises”, 3.”Costa Cruises”, 4.“Holland America Line”, 5.”Norwegian Cruise Line”, 6.“Princess Cruises”, 7. “Royal Caribbean International”) i
- drugim kriterijima.

Tu je još i podjela prema trajanju, koja kružna putovanja djeli na kratka i duga. Kratka putovanja traju 21 dan, dok se putovanje duže od 21 dana smatra dugim kružnim putovanjem. Putovanje u trajanju do 24 sata naziva se izlet. Na slici koja slijedi nalazi se kruzer “Oasis of the Seas” koji slovi za najvećeg i najluksuznijeg kruzera na svijetu.

Slika 2. Oasis of the Seas – najveći kruzer na svijetu.

Izvor: <http://www.nacional.hr/clanak/70407/porinut-oasis-of-the-seas-najveci-kruzer-na-svijetu> (30.07.2014.)

²⁰Gračan D., Alkier Radić R., Uran M.: **op.cit.**, str. 228.

Što je gospodarski razvijenija zemlja, javlja se veća potražnja za kružnim putovanjima. Putuju većinom stanovnici Europe, Japana, Amerike i Kanade, i to svatko u “svojim” vodama. Tako amerikanci vole krstariti Karibima, europljani po Mediteranu i japanci po Južnom Pacifiku.

2.2.3. Luke nautičkog turizma

Pomorskim jezikom definirano, u najširem smislu riječi, luka je prirodno ili umjetno zaštićen morski, riječni, kanalski ili jezerski bazen, gdje brodovi nalaze zaklon od valova, struja, morskih mjena i leda, zaštitu od djelovanja neprijateljskih napada, gdje mogu krcati gorivo, vodu i hranu, izvršiti popravke na brodom trupu, strojevima i uređajima ili izvršiti čišćenje svih dijelova, gdje mogu sigurno i brzo iskrcati, ukrcati i prekrcati teret i putnike i gdje se može odmoriti posada.²¹ Iako je definicija stara 20-tak godina još uvijek precizno definira pojam luke. Modernija definicija luka, koju nalazimo u Pomorskom zakoniku NN 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13 luku definira kao mjesto na moru povezano s kopnom s izgrađenim ili neizgrađenim obalama, lukobranima, uređajima, postrojenjima i drugim objektima namijenjenim za pristajanje, sidrenje i zaštitu brodova, jahti i jahtica, ukrcaj i iskrcaj putnika i roba, uskladištenje i drugo manipuliranje robom, proizvodnju, oplemenjivanje i dorada robe te ostale gospodarske djelatnosti u međusobnoj ekonomskoj, prometnoj i tehnološkoj svezi.²²

Povijest luka nautičkog turizma vezana je za povijest plovidbe. Pojavom prvih plovila javlja se i potreba njihovog vezivanja u sigurnu uvalu ili luku. U početku su nautičari vezivali svoja plovila u zaštićene uvale, da bi kasnije počeli s izgradnjom i nadogradnjom istih iz razloga veće sigurnosti i javljanja nekih drugih potreba. U starom vijeku su središta pomorske plovidbe bila područje Sredozemlja i Grčka i kasnije Španjolska. Pomorske sile, tj. luke na Sredozemlju bile su Genova i Venecija. Prve moderne i specijalizirane luke, tj. marine za prihvatanje brodova i jahti za razonodu i rekreaciju, razvile su se 1920. godine u Americi.

---

²¹ „Pomorska enciklopedija“, Jugoslavenski leksikonografski zavod „Miroslav Krleža“, Zagreb 1990., str.437.

²² Pomorski Zakonik, NN 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13,

Luke dijelimo, prema Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama (NN 158/03, 100/04, 141/06, 38/09), na luke otvorene za javni promet i luke posebne namjene. Nadalje, luke otvorene za javni promet dijelimo na: luke osobitog gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku, luke županijskog značaja i luke od lokalnog značaja, dok luke posebne namjene djelimo na: vojne luke, industrijske luke, brodogradilišne luke, sportske i ribarske i luke slične namjene tena kraju i na luke nautičkog turizma.²³

Luka nautičkog turizma predstavlja turistički objekt koji u poslovnom, prostornom, građevinskom i funkcionalnom pogledu čini cjelinu ili koji u okviru šire prostorne cjeline ima izdvojeni dio i potrebite uvjete za potrebe nautičkog turizma i turista – nautičara.²⁴ Laički rečeno, bilo koja luka koja služi u turističke svrhe, za odmor, razonodu i rekreaciju naziva se lukom nautičkog turizma. Luke nautičkog turizma razvrstavamo na sljedeći način: sidrišta, odlagališta plovnih objekata, suhe marine i marine.²⁵

Sidrište

Sidrište je dio vodenog prostora opremljen sredstvima za privez plovila, smješten u uvali zaštićenom od nevremena.²⁶ Pored prostora u vodi namijenjenog za sidrenje, sidrište mora imati i najmanje jedan interventni privez s opremom za privez plovnih objekata. Ono što sidrište razlikuje od odlagališta plovnih objekata je činjenica da se na sidrištu plovilima ne dozvoljava duže zadržavanje, iz razloga što je sidrište pojam interventnog priveza. Na slici koja slijedi prikazano je se sidrište Sakarun na Dugom otoku.

---

²³Kovačić M., Dundović Č.: **Planiranje i projektiranje luka nautičkog turizma**, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka 2012.godine, str. 20.

²⁴Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma, NN 8/96, 76/98

²⁵Ibidem, NN 62/07,72/08

²⁶Šamanović J.: **op.cit.**, str.62.

Slika 3. Sidrište Sakarun.

Izvor: www.dobarzivot.net (30.07.2014.)

Odlagalište plovnih objekata

Odlagalište plovnih objekata je dio vodenog prostora i dio obale uređen i opremljen sredstvima za pristajanje plovnih objekata turista – nautičara i plovila koja prevoze turiste.²⁷ Na odlagalištu plovnih objekata mora biti i služba za prihvatanje i opsluživanje i za tehničku asistenciju, i to kroz 24 sata. Pored službe na odlagalištu plovnih objekata nalazimo i privezno mjesto u slučaju nužde i prostorije za osobnu higijenu. Svako pojedino mjesto za sidrenje mora biti zasebno označeno i to slovima ili brojkama. Odlagališta plovnih objekata najčešće nalazimo u gradovima, kada imaju svrhu malo dužeg zadržavanja turista nautičara iz razloga opskrbe hranom, vodom, strujom, gorivom, posjeta gradu, posjeta kulturnoj ili sportskoj priredbi, odlaganja smeća, odmora i slično.

---

²⁷Ibidem, str. 62.

Suha marina

Suha marina je dio obale, odnosno kopna na kojem se pružaju usluge ostave, čuvanja i održavanja plovila.²⁸ Vezano uz usluge, suhe marine imaju i posebno uređen prostor za ostavu stvari i prostor za spuštanje i dizanje plovila iz vode. Suha marina mora imati i važeće osiguranje u slučaju krađe ili oštećenje plovila za njegovog boravka u marini, vaze za ostavu plovnih objekata na suhom, priključak na električnu mrežu, priključak na vodu i prostorije za osobnu higijenu turista – nautičara i to po jednu na svakih stotinjak plovnih objekata. Suha marina predstavlja mjesto skladištenja plovila, najčešće zimi, kada plovila zahtijevaju premazivanje, servisiranje, popravak ili jednostavno sigurno prenoćište u zimskim danima. Razlikujemo natkrivene suhe marine i marine na otvorenom, a njihova izgradnja ovisi najviše o vremenskih uvjetima na tom mjestu. Također, cijene rastu ukoliko se turist – nautičar odluči na natkrivenu suhu marinu. U rijetkim slučajevima se nalazi na suhu marinu kao zaseban objekt, iz razloga što s marinom čini jednu poslovnu i turističku cjelinu te radi zajedničkih interesa posluju zajedno. Na slici prikazana je suha marina u Novom Vinodolskom.

Slika 4. Suha marina Novi Vinodolski

Izvor: www.navitech.hr/marina(30.07.2014.)

---

²⁸Ibidem, str. 62.

Marina

Marina je poseban i glavni oblik luke nautičkog turizma. Raspolaže s objektima, opremom i uređajima koji služe za privez i smještaj plovila, kako u vodi, tako i na suhom. Marina pruža usluge veza, čuvanja, održavanja, servisiranja, opskrbe, prehrane, zabave, rekreacije, razonode i mnoge druge. Marina teži zadovoljiti sve potrebe turista – nautičara, stoga u njevoj ponudi nalazimo i do stotine različitih sadržaja i usluga. Pretežno su smještene izvan gradova, ali moraju biti dobro prometno povezane s istima kako bi turistu – nautičaru sve bilo nadohvat ruke. Marine se kategoriziraju prema Pravilniku o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma NN 72/08, i to na marine s dva, tri, četiri ili pet sidra. Marina s kategorijom od pet sidra najopremljenija je marina te se njena opremljenost smanjuje smanjenem broja sidra, tako da je marina s dva sidra najslabije opremljena marina.

Marine se dijele :²⁹

- prema stupnju opremljenosti na: standardne (s osnovnom udobnošću), luksuzne (s visokim stupnjem udobnosti), rekreacijske (s mogućnošću korištenja sportsko-rekreacijskih i zabavnih sadržaja),
- prema tipovima gradnje na: američki tip (jednostavna, kvalitetna i jeftina izgradnja), atlantski tip (slabije opremljen i smanjim kapacitetom od američkog) i mediteranski tip (male kopnene površine sa čvrstom infrastrukturom),
- prema položaju akvatorija na: otvorene, poluuvučene, uvučene i potpuno uvučene,
- prema vlasništvu na: privatne, komunalne i javne,
- prema lokaciji na: morske, jezerske, riječne i kanalske,
- prema kapacitetu akvatorija na: male luke (do 150 vezova), srednje luke (do 600 vezova) i velike luke (preko 600 vezova)
- i s obzirom na korisnike na: sportske luke (sportska društva), komunalne (lokalno stanovništvo) i komercijalne (turisti, strani i domaći).

---

²⁹ Kovačić M., Dundović Č.: **op.cit.**, str.9.

2.2.4. Upravljanje lukom nautičkog turizma

U početku su moreplovci tražili sigurno sklonište, tj. vez na sigurnom, ali razvojem luka i brodova i potražnja turista – nautičara se mijenja. Ono što turist – nautičar želi jest efikasna i logična organizacija i upravljanje lukom kako bi na najbolji mogući način iskoristio svoje slobodno vrijeme. Prema postojećoj praksi u više zapadnoeuropskih zemalja koncesionar može upravljati lukom nautičkog turizma, odnosno marinom:³⁰

- direktno, tj. preko javne udruge,
- preko komore,
- posredstvom sportskog kluba,
- preko posebnog udruženja ili preko nekog specijaliziranog udruženja i
- preko luke kao trgovačkog društva.

Direktno upravljanje

Kada se govori o direktnom upravljanju lukom nautičkog turizma misli se na upravljanje preko javnih udruženja, najčešće komunalnih društava. Iako na prvu taj oblik upravljanja izgleda najjednostavniji, on ima i svoju negativnu stranu. Takvo se poslovanje svodi na ubiranje pristojbi i održavanje lučkog reda iz razloga što pravni propisi onemogućuju da takva društva formiraju profesionalne uprave, stoga nisu ni stručno osposobljeni za pravilno upravljanje lukom nautičkog turizma. Tipični primjer ovog problema jest da jedna općina upravlja lukom nautičkog turizma te je financirala njezinu izgradnju, a s obzirom na pravne propise ne može istu komercijalno iskorištavati. Pored toga mora brinuti i financirati održavanje obale, akvatorija i čistoće što za općinu stvara dodatni trošak. S druge strane, luka nautičkog turizma se na taj način ne može prilagođavati potrebama nautičara i sve se to negativno odražava na cijeli lučki kompleks, najčešće iz razloga manjka financijskih sredstva

---

³⁰Dulčić A.: **Nautički turizam i upravljanje lukom nautičkog turizma**, Sveučilište u Splitu, EKOKON, Split 2002.godine, str. 181.

kojima bi općina luku dovela do razine potrebite poželjnosti kod turista – nautičara. Idealno rješenje takve vrste upravljanja lukom leži u tome da općina ili komunalno društvo prostorije i akvatorij povjeri na upravljanje kako bi se komercijalne djelatnosti mogle slobodno razvijati, a u sklopu s njima i čitavi lučki kompleks.

Upravljanje preko komore

Kod ovakve vrste upravljanja lukom nautičkog turizma javljaju se isti problemi kao i kod direktnog upravljanja iz razloga što se komora također nemože baviti komercijalnim djelatnostima. Također, u pitanje dolazi i čitavi financijski uspjeh poslovanja takve luke.

Upravljanje posredstvom kluba

Luke kojima upravljaju pojedini klubovi nazivaju se klupske marine i najčešće su društvenog tipa. U tim slučajevima radi se o klubovima sportskih aktivnosti, npr. jedriličarski klubovi, ribarski klubovi i slično. Jedna od mana takvog tipa upravljanja jest to što je ta luka od interesa za mali krug ljudi i kao takva nema dovoljan visoki proračun za prilagodbu i modernizaciju. Sljedeći nedostatak proizlazi iz toga što njezini članovi ne žele mijenjati izgled, teško prihvaćaju nove članove i najčešće ne žele prihvatiti nove aktivnosti. Jednostavno žele zadržati prvobitni izgled luke.

Upravljanje posredstvom specijaliziranih udruženja

Upravljanje lukom nautičkog turizma posredstvom specijaliziranih udruženja pokazalo se kao najidealnije. Specijalizirana udruženja su neovisna, lako prilagodljiva promjenama, osjetljivija na konkurenciju te su sami odgovorni za prihod. Teže ka zadovoljavaju potreba turista – nautičara iz razloga što se sama financiraju te im je poslovni uspjeh u prvom planu.

Korisnici mogu direktno sudjelovati u upravljanju ili mogu stvoriti društvo koje će upravljati lukom i to udruživanjem lokalnih zanatlija i trgovaca koji također imaju direktan interes za pozitivno poslovanje luke nautičkog turizma.

Upravljanje lukom kao trgovačkim društvom

Kod upravljanja lukom nautičkog turizma kao trgovačkim društvom sve ovisi o zakonskim regulativama zemlje u kojoj se ta luka nalazi. Najvažniji dio kod takvog poslovanja jest financijski režim koncesioniranja. Koncesionar je dužan ispunjavati obveze u pogledu modernizacije luke koje od njega zahtijeva država, kao i podnositi godišnji financijski izvještaj. Pravilo koje mora poštovati jest pravilo jednakosti svakoga klijenta pod jednakim uvjetima što u praksi znači kako je cijena za vezove ista i pod jednakim uvjetima bez obzira koji se klijent vezuje na njega. Trajanje takve vrste koncesije je od 30 do 50 godina nakon kojih država postaje vlasnik luke, iako može koncesionaru prepustiti upravu nad lukom pod novim uvjetima koncesije.

3. NAUTIČKI TURIZAM REPUBLIKE HRVATSKE

U ovom poglavlju govorit će se o nautičkom turizmu Republike Hrvatske, prirodno – geografskim i povijesno – kulturnim prednostima i manama i o hrvatskom krizing turizmu, čarteru i lukama nautičkog turizma, njihovoj povijesti, razvitku te današnjem stanju.

Hrvatska posjeduje idealne preduvjete za razvitak nautičkog turizma i ima niz komparativnih prednosti u odnosu na većinu sredozemnih zemalja. One se ogledaju u velikoj razvedenosti obale i otoka, većem broju dobro raspoređenih i zaštićenih luka, dobro očuvanom okolišu i posebnoj čistoći mora. Unatoč tome, a naspram drugih, razvijenijih država Mediterana, nautički turizam u Hrvatskoj počeo se razvijati dosta kasno, i to na način da su turisti – nautičari otkrili ljepote Jadranske obale. Nažalost, nije bilo potrebne infrastrukture za njihov prihvat i zadržavanje.

Nautički turizam u Hrvatskoj prati se od 1870.godine i tu godinu možemo prihvatiti kao godinu početka nautičkog turizma jer su se tada počeli organizirati prvi izleti turista brodovima i to po primorskim gradovima na hrvatskoj obali. Prva izletnička pruga bila je Trst – Rijeka uz usputna stajanja u Novigradu, Poreču, Rovinju i Puli. Također, organizirana je bila i izletnička plovidba Trst – Dubrovnik te turistički izleti iz Rijeke za Cres, Senj i Bakar.

U 20.stoljeću javljaju se i prvi jahtaši. Iako se domaća flota, namijenjena za međunarodni promet, intenzivnije počela razvijati nakon Drugog svjetskog rata, njezin broj nije dosegnuo dostatnu količinu za učešće u međunarodnoj floti. Na hrvatskoj obali nalazimo puno luka i lučica što potvrđuje postojanje domaćih brodova i flota.

Kao godine pravog početka razvijanja nautičkog turizma u Hrvatskoj uzimaju se 60-te godine 20.stoljeća kada su se na hrvatskoj obali izgradile četiri marine sa 150 i iste ostvarile promet od 1500 inozemnih plovila.³¹ Kasnije, 1978.godine, u promet je pušteno još pet luka nautičkog turizma i to u Puntu na Krku, Zadru, Splitu, Dubrovniku i Malom Lošinju, dok su u Istri izgrađene marine Parentium, Červar – Porat, Veruda i Novigrad. Iako se s lukama nautičkog turizma i njihovom izgradnjom krenulo dosta kasno, polet izgradnje bio je obećavajuć. Nažalost, nakon izgradnje pojedinih marina s daljnjim se razvojem nautičkog

---

³¹ Kovačić M, Dundović Č.: **op.cit.**, str. 30.

turizma stalo, i to iz razloga nejasne politike, nedostatka vizije i strategije razvoja nautičkog turizma. Hrvatska je 1980.godine raspolagala sa 2 100 komercijalnih vezova i sa 12 marina te je hrvatski turizam bilježio svoj intenzivni porast iz godine u godinu. Količina marina i vezova u kvalitativnom i kvantitativnom smislu još uvijek nije bila dostatna da bi Hrvatska mogla konkurirati na tržištu nautičkog turizma.

Razvoju lučke infrastrukture uvelike je doprinijelo i osnivanje Adriatic Club Jugoslavija 1983.godine sa sjedištem na Brijunima. Glavni zadatak Adriatic Club Jugoslavija bila je koordinacija i financiranje izgradnje marina na hrvatskoj obali. Osnivanjem ACY-a može se reći da je Hrvatska konačno imala moderno organiziranu i funkcionalno povezanu turističko – nautičku tvrtku. Tvrtka je uspješno poslovala te je u prvim godinama njena postojanja izgrađeno 16 marina s kapacitetom od 1 730 vezova.³² Kako bi upotpunili manjak vezova, proširuje se ponuda u starim marinama te se grade nove marine na Korčuli i u Opatiji. Na kraju prve razvojne faze Hrvatska se mogla pohvaliti s 3 890 vezova na moru i 840 na kopnu, što je bilo i više nego dovoljno da privuče turiste – nautičare i njihova plovila na hrvatsku obalu. Do devedesetih godina 20.stoljeća bilježi se intenzivan rast nautičkog turizma, da bi od 1987.godinetaj rast počeo lagano opadati i to zbog nestabilne političke situacije i početka Domovinskog rata na području Jugoslavije. Godine 1994.ACYugoslavija preimenovan je u ACI što je u punom značenju riječi Adriatic Croatia International Club. Sjedište ACI-a je danas u Opatiji. Iz sljedeće tablice možese očitati rast marina i vezova do 1990.godine i njihov pad od 1990. do 1993.godine.Od 1993.do 2013.godine bilježi se konstantan rast broja marine i vezova u njima.

---

³²Ibidem, str.32.

Tablica 1. Broj vezova i marina u Hrvatskoj za razdoblje od 1978 .- 2013.godine

Godine	1978.	1981.	1984.	1987.	1990.	1993.	2006.	2009.	2012.	2013.
Broj vezova	1 151	2 548	4 466	9 170	11 554	9 924	15 973	16 848	17 454	16 940
Broj marina	9	15	19	35	38	37	56	58	62	67

Izvor :Izradila studentica, podaci: Statistički godišnjak Jugoslavije: Turizam, Beograd, str. 523.i Statističko izvješće “Nautički turizam – kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma” Pr.4.3.4.,2004-2013.godine

U tom razdoblju javlja se i skroman hrvatski krusing na taj način da su lokalni obrtnici, najčešće pjeskari, preuređivali svoje trabakule u vrlo udobne ploveće objekte. Ljeti su organizirali krstarenja po Jadranu, dok su zimi vadili pijesak.

U poslijeratnim godinama nautički turizam Hrvatske stagnira, jer se država bavila drugim problemima te je izostala briga za nautički turizam. S godinama se polako povećavao broj turista – nautičara, brodova i jahti koje su posjećivale Hrvatsku, ali do oporavka od negativnih ratnih posljedica i značajnijih napredaka u nautičkom turizmu nije došlo. Da bi se privukao veći broj turista – nautičara i njihovih brodova, Hrvatska je uvelike trebala promijeniti postojeću infrastrukturu i usluge te krenuti s investicijama.

Godine 1999. i 2000. Vlada Republike Hrvatske nalazi sve više interesa za nautički turizam te se osnivaju razna udruženja marine, krusinga, čartera, skipera i slično na državnoj razini pri Gospodarskoj Komori. Državna administracija donosi razne zakone, odredbe, pravilnike i dokumente koji bi trebali ubrzati i olakšati razvoj nautičkog turizma. Svima je bilo jasno kako je potrebno povećati nautičku ponudu, ali nitko nije znao odgovor kako. Problem je riješen Strategijom razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske čija je javna verzija prvi puta prezentirana na Boat Showu u Splitu 2006.godine. Svjetska turistička organizacija (WTO) predviđa da će Hrvatska do 2020.godine biti vodeća država u Europi u pogledu razvoja nautičkog turizma gdje će planirana godišnja stopa rasta prometa nautičkog turizma

iznositi 8,4%.³³ U sljedećoj tablici nalazi se SWOT analiza nautičkog turizma Republike Hrvatske iz Studije razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske iz 2006.godine.

Tablica 2. SWOT matrica nautičkog turizma Hrvatske

PREDNOSTI	NEDOSTACI
<ul style="list-style-type: none"> -prirodne ljepote, čisto i toplo more, -razvijena obala sa puno prekrasnih uvala i zaljeva -povoljna klima, ljepota otoka, -očuvanost krajolika i podmorja, biološka raznolikost, -osobna sigurnost i sigurnost plovidbe, -povoljan geografski položaj, dobra prometna povezanost i prateća ugostiteljska infrastruktura, -dugotrajna tradicija turizma, gostoljubivost stanovnika, -mogućnost izgradnje i razvoja nautičkog turizma. 	<ul style="list-style-type: none"> -nedostatak nautičke infrastrukture (vezovi i marine), -razina ponude, tehničke asistencije u lukama, -potražnja samo ljeti, -neodgovarajuće zbrinjavanje otpada i nedovoljna educiranost, -zakonska neusklađenost, spora i nedostižna administracija, -nepostojanje odgovarajućestrategije razvoja nautičkog turizma.
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> -rast potražnje usluga nautičkog turizma u svijetu, -sve veća popularnost Hrvatske u pogledu nautičkog turizma, -donošenje razvojne strategije nautičkog turizma, -klimatski uvjeti omogućuju produljenje sezone, -razvoj domaće brodogradnje, -razvoj ekoturizma, -strana ulaganja i porast kvalitete usluge u turizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> -nekontrolirani razvoj nautičkog turizma što dovodi do gubitka atraktivnosti proizvoda (zbog nepostojanja strategije razvoja nautičkog turizma), -sukobi sa ostalim korisnicima mora i pomorskog dobra, -zagađenje obale, preizgrađenost, uništavanje prirodnog i mirnog izgleda, -nedovoljna briga za okoliš, održivi razvoj i očuvanje bioraznolikosti, -neodgovarajući zakoni, nestabilnost regije, terorizam, -poremećaji na tržištima i neodgovarajuća privatizacija.

Izvor: Izradila studentica, podaci: “**Studija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske**”, Hrvatski hidrografski institut sa suradnicima, Zagreb, 2006.godine, str 95.-96.

3.1. PRIRODNO – GEOGRAFSKA I POVIJESNO – KULTURNA OSNOVA ZA RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE

Zahvaljujući blizini emitivnih tržišta, razvedenosti obale, povoljnim klimatskim i hidrografsko – navigacijskim uvjetima, Hrvatska pripada u jednu od najatraktivnijih nautičko–

³³Hrvatski turizma u brojkama-2000., Ministarstvo mora, turizma, prometa i veza, Zagreb, 2001.godine

turističkih zemalja u svijetu. Hrvatski dio obale Jadranskog mora predstavlja pogodno mjesto za razvoj nautičkog turizma.

Najrazvedenija obala na svijetu je fjordovska obala s koeficijentom razvedenosti obale od 20.00. Hrvatska je zauzela visoko drugo mjesto na toj ljestvici s koeficijentom od 9.90, dok je iza Hrvatske Grčka sa koeficijentom od 6.00. Na razvedenoj hrvatskoj obali nalazimo 700 luka, lučica i prirodnih uvala, 66 naseljenih i 652 nenaseljena otoka, 389 hridi i 78 grebena.³⁴

Pored Hrvatske, izlaz na Jadransko more imaju i bivše države Jugoslavije i Italija, Grčka i Albanija. Jadranska obalna crta iznosi 7 867 km od kojih na hrvatsku obalu otpada 74.2%, točnije 5 835.3 km. Od 5 835.3 km obalne linije na otoke otpada 4 058 km, dok ostatak od 1 777.3 km otpada na kopneni dio.

Pored prirodnih ljepota Jadranskog mora i njegovih otoka i otočića, razvoju nautičkog turizma pogoduje i povoljna temperatura vode koja ljeti iznosi od 22°C-25°C, a zimi se ne spušta ispod 11°C te pogodna temperatura zraka, koja je idealna za kupanje i plovidbu. Blaga mediteranska klima pogodno djeluje na cjelokupni okoliš pa tako i na nautički turizam na način da ista privlači veliki broj turista – nautičara. Poznato je da je Hvar najsunčaniji hrvatski grad s 2 715 sati sunčeve svjetlosti godišnje, slijedi ga Split s 2 697 sunčanih sati i Dubrovnik s 2 484 sunčanih sati. Zanimljiva je i činjenica kako Hvar i Split imaju više sunčanih sati od San Rema, Nice i Barcelone koje inače slove za najsunčanije gradove u Europi.

Pored blage klime, prirodne ljepote i razvedenosti obale na atraktivnost hrvatske obale za turiste – nautičare pozitivno utječu i jačina vjetra, visina valova, morska struja, vidljivost, boja i prozirnost mora i insolacija. Od vjetrova na jadranskoj obali susrećemo maestral, jugo i buru. Valovi se javljaju kao posljedice vjetra i plovidbu treba prilagoditi vrsti vjetrova i valova koji oni vuku za sobom. Morske se struje vezuju namediterske te kao takve ne stvaraju dodatne probleme ukoliko plovilo dolazi s Mediterana. Vidljivost je dobra tijekom cijele godine na Jadranu te za ljetnih mjeseci doseže i do 30 kilometara. Po svim ekološkim karakteristikama Jadran je relativno čisto more čija boja varira od žućkasto – zelene do modro – plave stvarajući tako još jednu od pogodnosti za nautički turizam i njegov razvoj.

---

³⁴Šamanović J.: **op.cit.**, str. 190.

Nevjerojatna raznolikost Hrvatske obale nikoga ne ostavlja ravnodušnim te su prirodne uvale, zaljevi, pješčane i kamenite plaže, temperature mora i zraka, sunčani sati i morske struje i vjetrovi ono što privlači mnogobrojne turiste – nautičare, ali valja spomenuti i nacionalne parkove, parkove prirode, špilje i mnoge druge prirodne znamenitosti koje Hrvatsku čine jednom od najatraktivnijih zemalja nautičkog turizma u svijetu. Hrvatska obiluje nacionalnim parkovima i trenutno ih broji osam (Brijuni, Kornati, Krka, Mljet, Paklenica, Plitvička jezera, Risnjak i Sjeverni Velebit) i svi se nalaze u relativnoj blizini mora, pa se tako turistima – nautičarima pruža mogućnost brzog i lakog razgledavanja, posjete i uživanja u njima. Na teritoriju Hrvatske nalazimo i 11 parkova prirode (Park prirode Biokovo, Kopački rit, Lastovo, Lonjsko polje, Medvednica, Papuk, Telašćica, Učka, Velebit, Vransko jezero i Žumberak). Ukupna površina zaštićenih područja u Hrvatskoj je 5124.80 km², što je 9.05% kopnenog područja Republike Hrvatske.³⁵

Hrvatska broji čak sedam kulturno – povijesnih i prirodnih ljepota upisanih u UNESCO-vu listu svjetske spomeničke baštine. To su: Dioklecijanova palača u Splitu, Eufrazijeva bazilika u Poreču, Plitvička jezera, Romanički grad Trogir, Stari grad Dubrovnik, Starogradsko polje i Šibenska katedrala.³⁶ Od sedam spomenika kulturno – povijesne baštine pod zaštitom UNESCO-a njih pet se nalazi na području Dalmacije. Na slici broj 5 nalaze se lokacije u Republici Hrvatskoj pod zaštitom UNESCO-a i to redom: Dioklecijanova palača, Eufrazijeva bazilika, Plitvička jezera, Trogir, Dubrovnik i Šibenska katedrala.

---

³⁵Web stranica camping Hrvatske na adresi <http://www.camping.hr/hr/hrvatska/sto-vidjeti>, (23.07.2014.)

³⁶Web stranica wikipedije na adresi www.wikipedia.hr, (23.07.2014.)

Slika 5. Lokacije u Republici Hrvatskoj pod zaštitom UNESCO-a.

Izvor: Izradila studentica

Srednjovjekovni gradići, utvrde, dvorci i katedrale u Hrvatskoj spadaju u kulturno – povijesne znamenitosti koje na ovaj ili onaj način privlače i turiste – nautičare, očaravaju ih svojom ljepotom i očuvanosti. Teško je nabrojati sva kuturno – povijesna bogatstva Hrvatske jer pored stoljetnih i tisućljetnih građevina, umjetničkih djela, spomenika, svaki mali ili veliki primorski grad svojim običajima, jezikom, plesom, pjesmom, narodnim igrama i borbama te stoljećima kovanim zanatima i sam predstavlja svojevrstan spomenik civilizaciji.

3.2. ČARTER U HRVATSKOJ

Poslijeratna Hrvatska je vrlo brzo razvila svoju čarter flotu i to uz pomoć leasing kompanija i banaka. Čarter tvrtke u svojoj ponudi imaju jedrilice, motorne brodove, katamarane i manje brodice i glisere. Na jedrilice otpada 75%, dok na motorne jahte i brodice

ostalo. U Hrvatskoj posluje 1 120 tvrtki koje se bave iznajmljivanjem brodica i jahti popularno nazvanim čarterom, i posjeduju 3 800 plovila za iznajmljivanje.³⁷

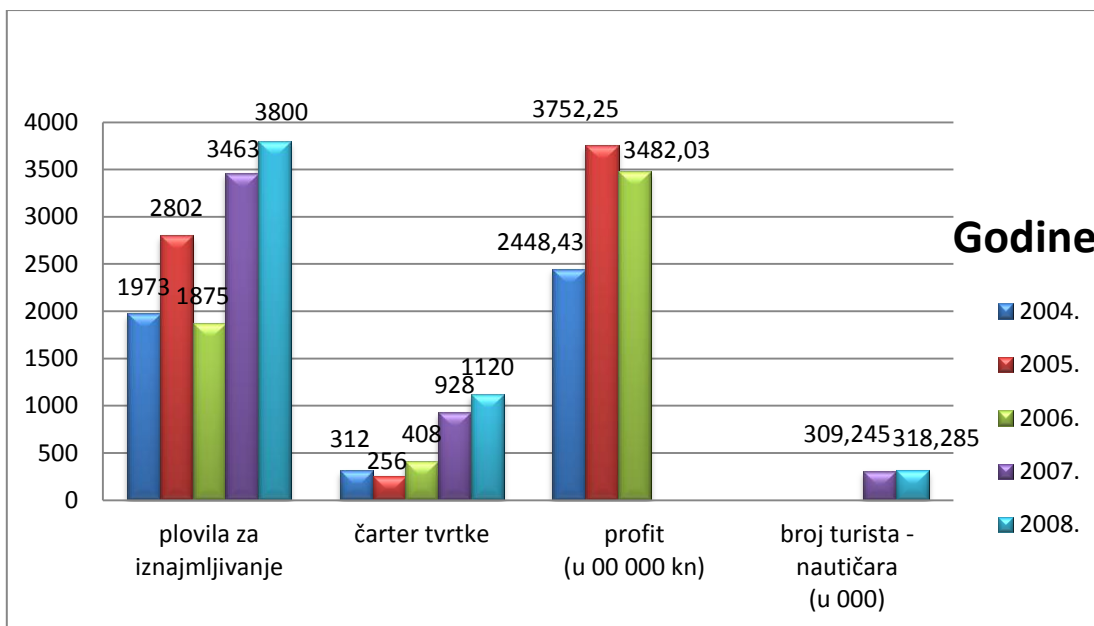
Pojedine tvrtke iznajmljuju samo jedno plovilo i to su najčešće tvrtke koje zimi taj brod iskorištavaju u druge svrhe, dok pojedine imaju i po nekoliko desetaka plovila za iznajmljivanje te se može reći kako se bave samo sa čarter djelatnošću . U ponudi Hrvatskog čarter tržišta mogu se naći samo manji brodovi i jedrilice do 12 metara dužine. U gotovo svim marinama i privezištima duž Jadranske obale nalazimo čarter baze u kojima turist – nautičar može iznajmiti odgovarajuće plovilo.

Plovila pod čarter tvrtkom moraju biti isključivo pod hrvatskom zastavom. Nakon donošenja zakona prema kojem je moguće iznajmiti samo plovila pod hrvatskom zastavom, smanjeno je tržište crnog čartera kojim su plovila iznajmljivana pod stranom zastavom i time se izbjegavalo punjenje državnog proračuna.

Iz grafikona broj 1 može se očitati rast prometa, tvrtki, plovila i turista – nautičara kod čarter turizma od 2004.godine pa do 2008.godine. Nažalost, noviji podaci nisu bilježeni, stoga usporedba ne može biti potpuna.

---

³⁷Priopćenje Državnog zavoda za statistiku, „**Iznajmljivanje plovila za razonodu i sport (čarter)**“, ISSN 1334-0565, Pr 4.4.7

Grafikon 1. Rast prometa, tvrtki, plovila i turista – nautičara kod usluga čartera u Hrvatskoj od 2004. do 2008. godine.

Izvor: Izradila studentica, podaci: Statističko izvješće“ **Iznajmljivanje plovila za razonodu i sport (čarter)**” iz 2004., 2005., 2006., 2007., 2008.godine, Pr 4.4.7, www.dzs.hr

Broj plovila za iznajmljivanje konstantno raste izuzev 2006.godine kada se bilježi pad. Promet čarter tvrtki raste iz godine u godinu bez većih iznimaka. Prihod prati broj plovila za iznajmljivanje te bilježi konstantni rast izuzev 2006.godine kada se bilježi manji pad prihoda. Podaci za broj turista nautičara nisu potpuniti se raspolaže podacima samo iz 2007. i 2008. godine čija se brojka vrti oko 300 000 turista - nautičara godišnje i daljnja usporedba nije moguća.

Čarter u Hrvatskoj dijelimo na luksuzni, višednevni (vikend) i lokalni.³⁸ Kad se spominje luksuzni čarter Hrvatska još uvijek ne postaje točka doticanja te se može reći kako je luksuzno čarter poslovanje u Hrvatskoj nezadovoljavajuće. Nedostaci se očituju u neadekvatno osposobljenom osoblju, slaboj ponudi luksuznih usluga i proizvoda. Iako se sudionicima ovog tipa čartera sviđa Hrvatska obala i njezine prirodne ljepote, nedostatak

³⁸Gračan, Alkier Radić R., Uran M., **op.cit.**, str. 220.

vrhunskih servisa i ponude jest ono što ih od Hrvatske odbija. U Hrvatskoj iz dana u dan raste ponuda i potražnja dnevnog i višednevnog čartera kao i vikend čartera ili lokalnog koji ne prelazi radijus plovidbe od 100 milja. “Bare boat” čarter je napoznatija vrta čartera u Hrvatskoj kod koje iznajmljivač plovila sam upravlja plovilom kao voditelj brodice ili zapovjednik jahte pripadajuće kategorije. Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske olakšalo je poslovanje čarter tvrtkama putem posebnog online programa pod imenom “e-Crew” koji omogućava vlasnicima prijavu putnika i posade putem interneta, neovisno o radnom vremenu nadležne lučke kapetanije.

“Euromarine” je čarter tvrtka koja na području Hrvatske najbolje posluje i to od 1993.godine. Generalni je zastupnik francusko brodogradilište pod imenom “Jeanneau”, koje je ujedno i dio najveće europske grupacije u nautičkoj brodogradnji. U ponudi se mogu naći jahte i motorna plovila od 5 m pa sve do 20 m dužine, i to u sportskim, sportsko – obiteljskim i luksuznim verzijama. Glavni je ured u Zagrebu, a u Puli, Sukošanu, Biogradu na Moru, Splitu i Dubrovniku ima svoje poslovnice. “Euromarine” je čarter tvrtka koja se ponosi dugogodišnjom tradicijom, visokoobrazovanim osobljem te svojom rasprostranjenošću duž cijelog Jadrana. Usluge koje pružaju su usluge čartera, popravaka, prodaje novih i rabljenih plovila, transporta te servisa i ugradnje razne opreme. U četiri baze na Jadranu smještena je flota od stotinjak plovila. Baze se nalaze u ACI marinama izuzev one u Biogradu koja se nalazi u marini Kornati.

Nabrojnija klijentela koja koristi usluge čartera su i dalje stranci, iako i domaći turisti uviđaju kako si čarter može priuštiti i društvo prosječnih prihoda. Uzmemo li u obzir prirodne ljepote obale i mora, njenu razvedenost i mnogobrojne otoke i otočiće, blagu mediteransku klimu te mirno more bez velikih opasnosti od nesreća hrvatska se turistička ponuda može upotpuniti i ponudom luksuznog čartera, naravno uz odgovarajuće investicije u segmentu obrazovanja osoblja koje će raditi na svim servisima vezanim za čarter nautički turizam.

Visoke stope rasta korištenja plovila i financijskih rezultata zabilježenih u zadnje tri godine potvrđuju veliku mogućnost razvoja čartera u Hrvatskoj. Domaća se čarter flota ubrzano razvija, obnavlja i povećavate se svojim brojem bliži nivou inozemnih čarter flota. Planirano povećanje luka nautičkog turizma sa sobom poteže i povećanje broja čarter tvrtki i plovila za iznajmljivanje. Razvoj privatne mreže edukacijskih centara, njihova sustavna

edukacija svih kategorija skipera, ali i drugih stručnih osoba u nautičkom turizmu u rangu je s ostalima Europi te se može reći kako u tom pogledu razvoj ide u pozitivnom smjeru. Također, cijene usluga u stalnom su usponu.

3.3. KRUZING U REPUBLICI HRVATSKOJ

Hrvatska je sve češće sastavni dio međunarodnih kružnih putovanja i to zahvaljujući turističkoj atraktivnosti određenih destinacija. Razvoj kruzining turizma u Hrvatskoj u početku su određivale inozemne brodarske tvrtke, da bi se kasnije u taj vid turizma uključivale i domaće brodarske kompanije.

Za početke kružnog putovanja u Hrvatskoj zaslužna je današnja “Jadrolinija”. Svoje prvo kružno putovanje, od Venecije do Grčke i natrag, obavila je Jadrolinija još davne 1954.godine. Nakon tri godine, točnije 1957.godine, Jadrolinija kreće sa sustavnim organiziranjem kružnih putovanja. U početku je glavno područje djelovanja Jadrolinije bio istočni Mediteran, točnije Grčka, Egipat, Turska, Izrael i Libanon, da bi se kasnije proširilo i na područja izvan Mediterana, u smjeru Karipskog mora, nordijskih zemalja i zapadne obale Afrike. Do prestanka obavljanja kružnih putovanja, godine 1998., dovelo je nepravilno poslovanje Jadrolinije. Naime, Jadrolinija je svoje brodove davala u najam što je nju kao vlasnika udaljilo od tržišta kružnog putovanja. Tome je doprinijela i odluka Vlade kako komercijalne djelatnosti treba privatizirati, dok bi se Jadrolinija trebala baviti djelatnostima od javnog interesa.

U posljednjih nekoliko godina Hrvatska razvija vlastiti kruzining brend pod imenom “Old kruzining“. Ta autohtona nautička ponuda temelji se na višednevnom ili izletničkom krstarenju na takozvanim trabakulama, tipičnim hrvatskim jedrenjacima. Trabakule su stari obalni teretni jedrenjaci čija dužina seže do 30m, širina do 6m te s gazom od 2m. Takvi se brodovi kvalitetno opremaju i prilagođavaju kako bi bili ugodni višednevnom boravku turista. Također, raste i njihova izgradnja u manjim privatnim i srednje velikim brodogradilištima duž hrvatske obale. Za prihvata takvih brodova prikladne su mnoge luke na Hrvatskoj obali, kao i sidrišta. Old kruzining turizam najviše je razvijen u Dubrovniku i to na brodovima tipa karaka i galijun, dok

druge vrste old kruzera susrećemo na ostatku hrvatske obale. Old kruzinger turizmom u Hrvatskoj najčešće se bave mala obiteljska poduzetništva. Kruzinger tvrtke u Hrvatskoj ukupno broje 406 brodova. Brodari su udruženi u dvije udruge i to u Hrvatsku udruhu privatnih brodara (njih 115) i u Udruhu malih brodara Sjevernog Jadrana (njih 55). Od udruženja postoje još i Udruženje turističkih brodara pri Hrvatskoj gospodarskoj komori.³⁹ Na slici koja slijedi je stari hrvatski teretni jedrenjak preuređen za kruzinger turizam, popularno nazivan trabakula.

Slika 6. Trabakula – tipični hrvatski jedrenjak preuređen za kruzinger turizam.

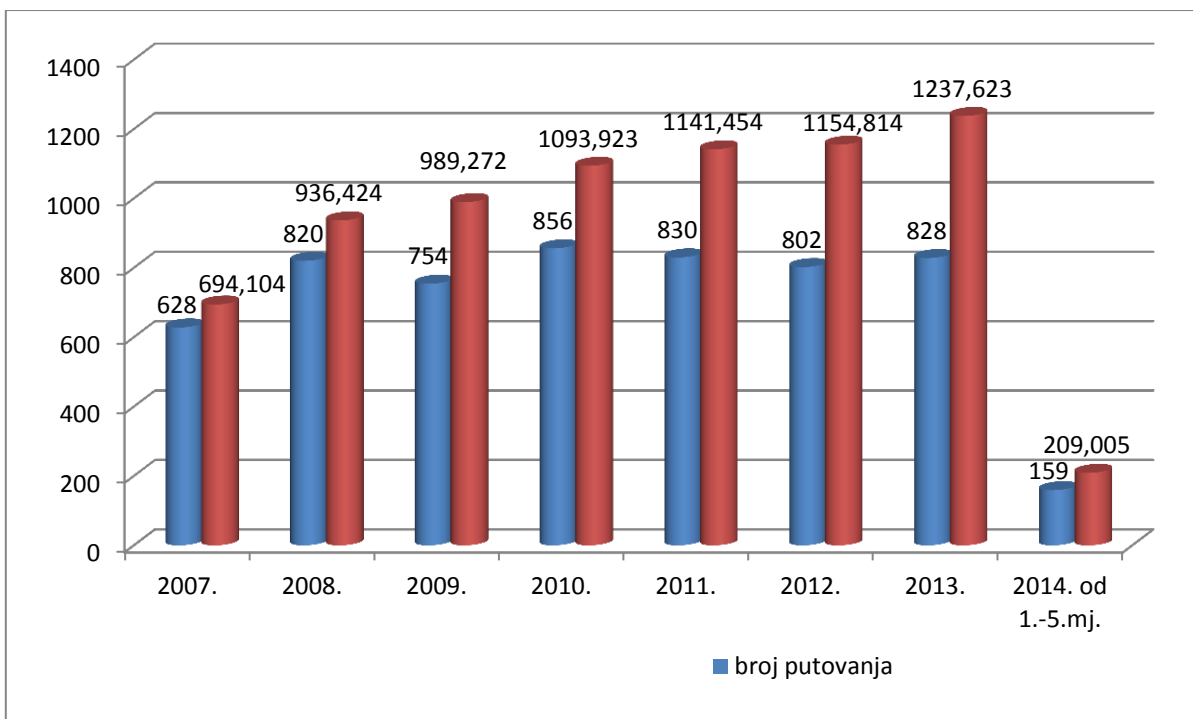
Izvor: www.wikipedia.hr

Nažalost, poslovanje hrvatskog kruzingera kroz old kruzere, trabakule, karakule, galijune i slično statistički se ne evidentira pa nije moguće iskazati uspješnost poslovanja takve hrvatske nautičke ponude.

Iz grafikona broj 2 mogu se očitati podaci vezani za broj putovanja i putnika kruzinger turizma Republike Hrvatske za razdoblje od 2007. godine pa do danas.

---

³⁹Web stranica Hrvatske gospodarske komore na adresi: www.hgk.hr (25.07.2014.)

Grafikon 2. Prikaz broja putovanja i putnika kruzinga u Hrvatskoj za razdoblje od 2007. do 5. mjeseca 2014. godine.

Izvor: Izradila studentica, podaci: Statistička izvješća “**Kružna putovanja stranih brodova u Republici Hrvatskoj**“ iz 2008., 2009., 2010., 2011., 2012., 2013. i 2014. godine, www.dzs.hr

Iz grafikona je vidljivo kako se broj putnika koji posjećuju destinacije u Hrvatskoj u okviru kružnih putovanja iz godine u godinu povećava. Broj putnika se povećava dok broj putovanja stagnira i vrtise oko brojke od 800-tinjak putovanja godišnje što znači da hrvatsku obalu posjećuju sve veći brodovi, tj. brodovi većeg kapaciteta. Na temelju podataka iz grafikona može se zaključiti kako prosječna godišnja stopa rasta ovog oblika turizma u Hrvatskoj u promatranom razdoblju iznosi 1.14%.

Kada se spominje kruzing turizam potrebno je spomenuti i luke koje mogu prihvatiti velike međunarodne kruzere, ali i manje Old kruzere. U međunarodni kruzing u Hrvatskoj uključeno je dvadesetak luka otvorenih za javni promet, i to od luka od osobitog gospodarskog značaja, kao što su Rijeka, Split i Dubrovnik, preko onih od županijskog značaja, kao što su Mali Lošinj, Pula, Korčula i dr., pa sve do luka od lokalnog značaja, tj. Šipan, Mljet, Lopud i

druge. Luka Dubrovnik pripada u nezaobilaznu točku itinerara gotovo svih kompanija za kružna putovanja na Jadranu i to ju svrstava u najvažniju luku ticanja na Jadranu. Luke za prihvat manjih Old kruzera na hrvatskoj obali su: Vela Luka, Lastovo, Hvar, Jelsa, Supetar, Pakleni otoci, Trogir, Mali i Veli Drvenik, Vis, Komiža, Šibenik, Kornatski otoci, Telešćica i mnogi drugi.

Utvrđivanjem vizija i misija razvoja kruzing turizma u Hrvatskoj povećale su se kruzing aktivnosti na dijelu hrvatskog Jadrana. U viziji razvoja kruzing turizma Hrvatske stoji sljedeće:⁴⁰

- Hrvatska je jedna od najpopularnijih i najprepoznatljivijih kruzing destinacija Sredozemlja,
- U kruzing je uključeno dvadesetak luka na hrvatskom dijelu Jadrana, koje su međusobno povezane i surađuju u optimizaciji učinaka kruzinga,
- Kruzing je orijentiran prvenstveno na brodove srednje veličine, a samo u nekim lukama i na one velikog kapaciteta,
- Međunarodni kruzing u Hrvatskoj odvija se gotovo cijele godine, a naročito je zastupljen izvan glavne turističke sezone čime doprinosi produljenju sezone i povećanju ukupnih gospodarskih učinaka od turizma,
- Posjetitelji s kruzera promoviraju Hrvatsku u svojim zemljama, podižući tako njezinu popularnost na turističkom tržištu i omogućuju joj time bolje tržišno pozicioniranje u konkurentskom okruženju,
- Značajan dio posjetitelja s kruzera, njihove rodbine i prijatelja posjećuju Hrvatsku u svojstvu stacionarnih gostiju,
- Posjetitelji s kruzera razumiju i poštuju kulturno i prirodno nasljeđe način života stanovnika receptivne destinacije.

Misija razvoja hrvatskog kruzing turizma ističe kako kruzing povećava blagostanje stanovnika kruzing destinacije, pa i šire okolice te Hrvatske u cjelini. U tablici koja sljedi navedeni su prednosti i nedostaci, kao i prilike i prijetnje kruzing turizma u Hrvatskoj.

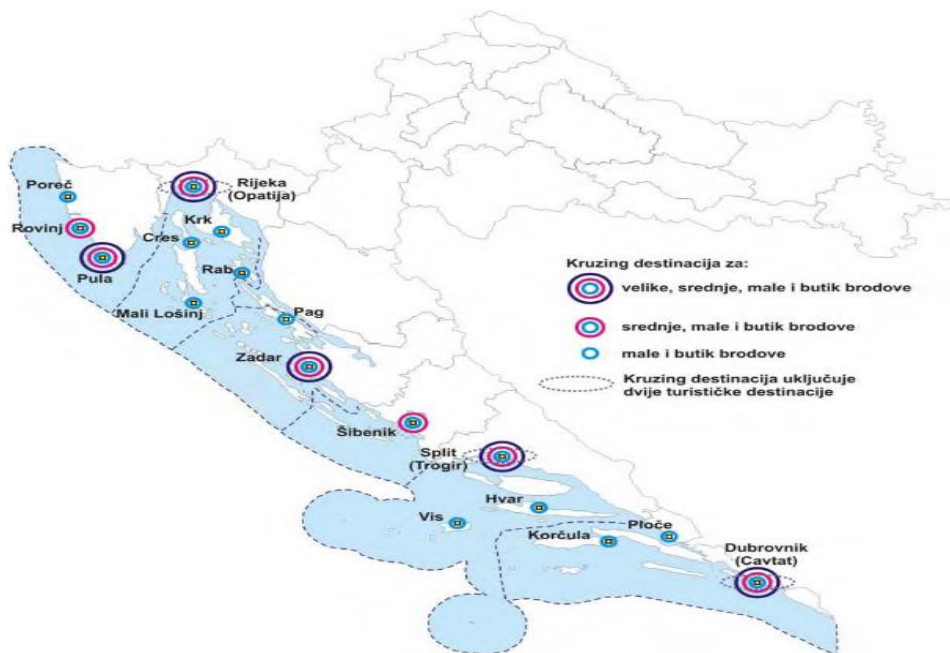
⁴⁰ “**Studija održivog razvoja kruzing turizma u Hrvatskoj**“, Institut za turizam, Zagreb, svibanj 2007.godine, str.16

Tablica 3. SWOT matrica kruzing turizma u Hrvatskoj

PREDNOSTI	NEDOSTACI
<ul style="list-style-type: none"> -atraktivna destinacija, blizina emitivnih tržišta, -pogodna klima, ekološka očuvanost, atrakcija gradova i manifestacija, -mogućnost povećanja lučke infrastrukture, kao i moderniziranje postojeće, -zračna, cestovna i željeznička povezanost sa lukama, -opća sigurnost, -turistička infra i suprastruktura, -cijenovna konkurentnost, -pomorska tradicija, -postojeće legislative, stanovništvo prihvaća kruzing turizam. 	<ul style="list-style-type: none"> -neodgovarajuća lučka infrastruktura za prihvat putnika i brodova te nedostatna parkirališta za automobile i autobuse, -dio legislative još je uvijek neprilagođen uvjetima na tržištu, -neujednačenost lučkih pristojbi i naknada te više cijene nego kod konkurentskih luka, -nedovoljna ponuda izleta, usluga i suvenira, kao i loša kvaliteta istih, -neodgovarajuća suradnja svih subjekata i neprihvatanje od strane stanovništva, -sukobi sa drugim vrstama turizma i negativni utjecaji na okoliš.
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> -očekivana stabilnost u regiji, -rast potražnje kruzing turizma u svijetu, povoljan položaj Hrvatske na kruzing tržištu, -daljnja modernizacija prometne, zračne i željezničke infra i suprastrukture te snižavanje cijena linija, -porast kvalitete ostale turističke ponude. 	<ul style="list-style-type: none"> -politička nestabilnost regije, -terorizam, zarazne bolesti, poremećaji na emitivnim tržištima, -razvoj drugih destinacija, -nezdrava konkurencija između hrvatskih luka, -sukobi s ostalim korisnicima resursa, -zagađenje okoliša, nezadovoljavajuća zakonska regulativa te neogovarajuća privatizacija.

Izvor: Izradila studentica, podaci: “**Studija održivog razvoja kruzing turizma u Hrvatskoj**”, Institut za turizam, Zagreb, svibanj 2007.godine

Na slici koja sljede prikazuju se kruzing destinacije uzduž Jadranske obale i to za velike, srednje, male i butik brodove.

Slika 7. Prikaz Jadranske obale s kruzing destinacijama.

Izvor: “Studija održivog razvoja kruzing turizma u Hrvatskoj”, Institut za turizam, Zagreb, svibanj 2007.godine, str.23

Hrvatska u obliku kruzing turizma ima što ponuditi jer ljepotom obale, nacionalnih parkova i parkova prirode te njene očuvanosti može konkurirati zemljama na Mediteranu. Uz postojeće dobre temelje kruzing turizma u Hrvatskoj, još uvijek ne postoji brodar ili kompanija za kružna putovanja po Jadranu. Uključivanjem hrvatskih brodara u turizam kružnih putovanja hrvatski nautički turizam poprimio bi veći značaj i na europskim turističkim tokovima. Kruzing turizam Hrvatske je u fazi uzleta te se očekuje rast potražnje u sljedećih nekoliko godina, uz dobru organizaciju ponuda, marketinških aktivnosti i suradnje s brodarskim poduzećima te s naglaskom na održivi razvoj.

3.4. LUKE NAUČKOG TURIZMA REPUBLIKE HRVATSKE

Na području Mediterana izgrađena je bila glavna luka nautičkog turizma i taj je vid turizma već uvelike unapredovao kad su nautičari otkrili prirodne ljepote Hrvatske, ali

nažalost, nedostatkom lučke infrastrukture na području Jadranske obale, nisu se mogli vezati i noćiti te nisu mogle biti zadovoljene njihove potrebe.

Projekt Južni Jadran iz 1965.godine i Projekt Gornji Jadran iz 1972.godine predviđali su lokacije na Jadranskoj obali namijenjene za izgradnju više luka nautičkog turizma te se do 1978.godine krenulo s poslovanjem pet novih nautičkih luka i to Puntar, Mali Lošinj, Zadar, Split i Dubrovnik.

Veliki preokret u pogledu lučke infrastrukture ostvario se osnivanjem Adriatic Club Yugoslavia 01.srpnja 1983.godine sa sjedištem u Brijunima kada se krenulo s izgradnjom marina na Jadranskoj obali. Zadatak ACY-a je bio da koordinira i financira izgradnju marina. Bila je, i još je, to jedina i prva moderna tvrtka nautičko – turističke djelatnosti na hrvatskoj obali. Godine 1991. ACY mijenja ime u Adriatic Yacht Club te premješta sjedište u Opatiju. Još jedna promjena imena dogodila se 24.lipnja 1994.godine kada ACY mijenja ime u Adriatic Croatia International Club te je današnje skraćeno ime ACI d.d. U prvoj fazi razvoja ACI-a izgrađeno je i pušteno u rad šesnaest novih luka nautičkog turizma i to: Umag, Rovinj, Pula, Pomer, Supetarska Draga, Rab, Žut, Piškera, Jezera, Vodice, Skradin, Trogir, Split, Milna, Vrbovka i Palmižana.⁴¹ Te su marine, skupa sa svojom cjelokupnom ponudom od nautičkih usluga pa sve do trgovačkih, ugostiteljskih i servisnih usluga, 1986.godine puštene u rad. “Joint venture” ugovor, sklopljen na 30 godina, potpisan je s nizozemskom tvrtkom Grassetom sa sjedištem u Amsterdamu, 1988.godine te su njegovom realizacijom izgrađene još dvije marine: 1989. godine ACI marina Korčula na Korčuli i u Ičićima ACI marina Opatija 1990.godine. Poduzeće “Dubrovnik Marina” 1991.godine integriralo je u ACI te je tako još više proširena ponuda Adriatic Cluba. Marina Cres na otoku Cresu i marina Šimuni na otoku Pagu 1994.godine se pridružuju sustavu marina ACI d.d., a do tada su bile u sustavu marina tvrtke Marina Cres d.o.o.

Od 1994.godine, pa sve do 1996.godine ACI d.d. pruža samo usluge veza, dok su ostale ugostiteljske, trgovačke i servisne usluge prepuštene zakupnicima. Pokrivši hrvatsku obalu marinama od Umaga do Dubrovnika, ACI Club mijenja svoju strategiju te primarni interes više nije izgradnja novih marina nego podizanje kvalitete usluga, servisa, kao i poslovanja u cijelosti, u već postojećim marinama. Oplemenjivanje marina, ekološka zaštita mora i obale,

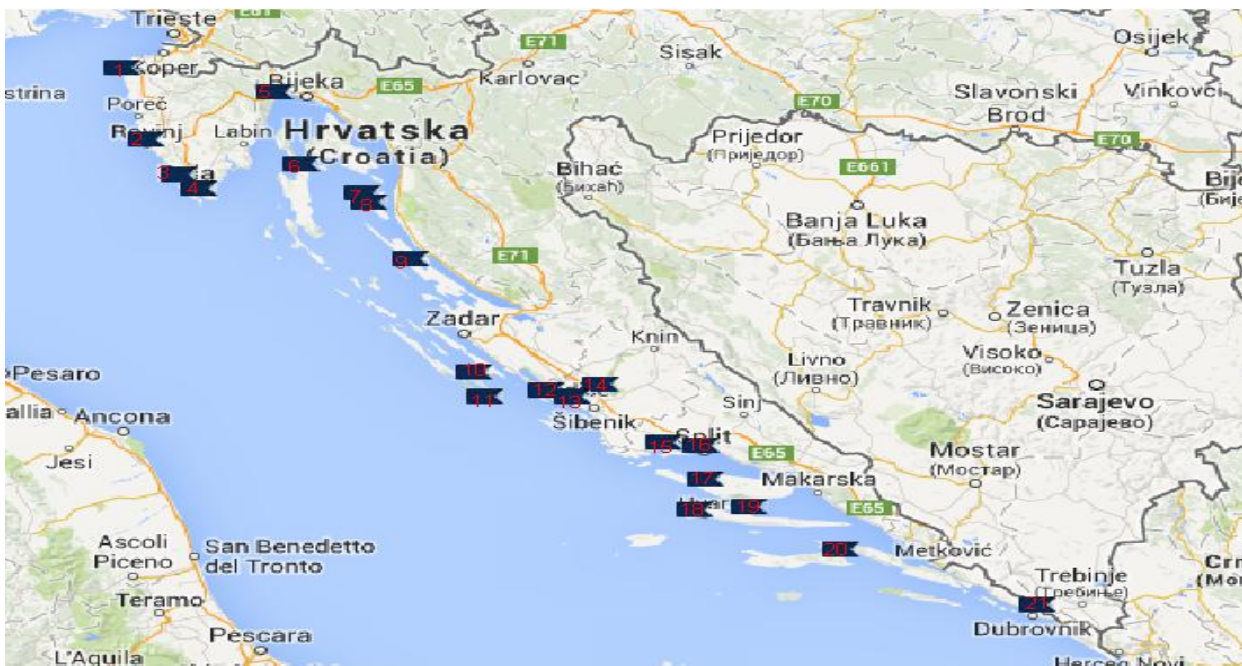
---

⁴¹Web stranice ACI-ja na adresi: www.aci.hr/hr/o-nama/povijest (28.07.2014.)

uvođenje informatike, formiranje remontnih baza i proširenje obima sportskih aktivnosti još su neki od smjernica nove strategije ACI Cluba. Danas se ACI d.d. može pohvaliti sa 21 marinom i sa 6 079 vezova uzduž hrvatske obale.

Na slici koja sljedi mogu se vidjeti ACI marine uzduž Jadranske obale:

1. ACI marina Umag
2. ACI marina Rovinj
3. ACI marina Pula
4. ACI marina Pomer
5. ACI marina Opatija
6. ACI marina Cres
7. ACI marina Supetarska Draga
8. ACI marina Rab
9. ACI marina Šimuni
10. ACI marina Žut
11. ACI marina Piškera
12. ACI marina Jezera
13. ACI marina Vodice
14. ACI marina Skradin
15. ACI marina Trogir
16. ACI marina Split
17. ACI marina Milna
18. ACI marina Palmižana
19. ACI marina Vrbovska
20. ACI marina Korčula
21. ACI marina Dubrovnik

Slika 8. Prikaz ACI marina na Jadranskoj obali.

Izvor: Izradila studentica, podaci: www.aci.hr

Na tablici koja sljedi navedeno je stanje svih ACI marina uzduž Jadranske obale s brojem vezova na moru i na suhom.

Tablica 4. Prikaz vezova na moru i na suhom marina ACI Cluba.

ACI marine	Vezovi na moru	Vezovi na suhom
1. Umag	475	40
2. Rovinj	416	40
3. Pula	192	-
4. Pomer	298	30
5. Opatija	283	35
6. Cres	458	120
7. Supertarska Draga	344	53
8. Rab	143	-
9. Šimuni	221	55
10. Žut	120	-
11. Piškera	118	-
12. Jezera	225	60
13. Vodice	273	55
14. Skradin	180	-
15. Trogir	174	35
16. Split	355	30
17. Milna	189	15
18. Palmižana	211	-
19. Vrbovska	125	17
20. Korčula	159	16
21. Dubrovnik	380	140
UKUPNO	5 339	741

Izvor: Izradila studentica, podaci: www.aci.hr

Osim komercijalnih marina, kod spominjanja luka nautičkog turizma Republike Hrvatske, valja navesti i druge vrste luka nautičkog turizma, kao što su: suhe marine, privezišta i odlagališta plovnih objekata.

Na grafikonu koji sljedi nalaze se podaci od 2002.godine pa sve do 2012.godine s brojem marina i suhih marina na Jadranskoj obali. Proučavanjem grafikona zaključuje se kako broj marina, a tako i suhih marina, raste iz godine u godinu.

Grafikon 3. Prikaz luka nautičkog turizma (marina, suha marina i ostalo) u Republici Hrvatskoj od 2002. do 2012. godine.

Izvor: Izradila studentica, podaci: www.dzs.hr, Statističko izvješće “Nautički turizam – kapaciteti i poslovanje luka” 2002.-2003.g., Statističko izvješće “Nautički turizam – kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma” Pr.4.3.4., 2004-2013.godine

Detaljna podjela luka nautičkog turizma na sidrišta, odlagališta plovih objekata, razne marine i njihove kategorizacije po županijama Republike Hrvatske koje imaju izlaz na more nalazi se u sljedećoj tablici.

Tablica 5. Prikaz luka nautičkog turizma po županijama s izlazom na more u Republici Hrvatskoj u 2013.godini.

Luke nautičkog turizma	Primorsko-goranska županija	Zadarska županija	Šibensko-kninska županija	Splitsko-dalmatinska županija	Istarska županija	Dubrovačko-neretvanska županija	UKUPNO
Sidrišta	10	9	1	2	-	-	22
Odlagališta plovni objekata	5	3	-	2	2	1	13
Suhe marina	7	3	1	2	-	1	14
Marine I kategorije	1	-	2	-	3	-	6
Marine II kategorija	3	4	4	5	6	2	24
Marine III kategorije	3	4	5	3	2	-	17
Marine kategorizirane sidrima	3	-	-	2	1	-	6
Nerazvrstano	-	-	1	1	-	2	4
UKUPNO	32	23	14	17	14	6	106

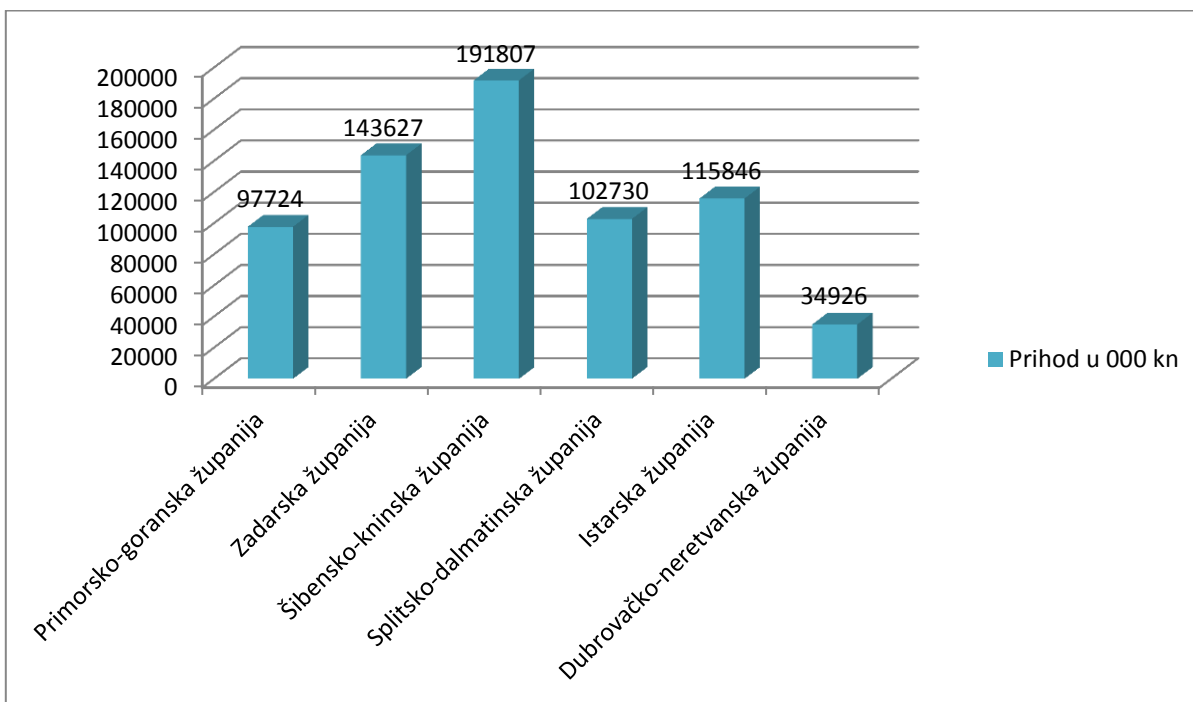
Izvor: Izradila studentica, podaci: www.dzs.hr, Statističko izvješće “Nautički turizam – kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma” Pr.4.3.4.,2013.

U Republici Hrvatskoj šest županija ima izlaz na more. To su: Primorsko – goranska, Zadarska, Šibensko – kninska, Istarska i Dubrovačko – neretvanska županija. Najviše luka nautičkog turizma nalazi se u Primorsko – goranskoj županiji njih čak 32. Slijede Zadarska županija sa 23, pa Splitsko – dalmatinska sa 17, Šibensko – kninska i Istarska sa po 14 luka nautičkog turizma te na posljednjem mjestu s najmanjim brojem luka nautičkog turizma nalazi se Dubrovačko – neretvanska županija koja broji samo 6 luka nautičkog turizma.

Na sljedećem grafikonu nalazi se prikaz prihoda od luka nautičkog turizma po županijama Republike Hrvatske koje imaju izlaz na more. Kako Dubrovačko – neretvanska županija ima najmanje luka nautičkog turizma logično jest da je i prihod od tog vida turizma najmanji u toj županiji. Ono što začuđuje jest činjenica kako Primorsko – goranska županija ima najviše luka nautičkog turizma, a po prihodu se nalazi na predzadnjem mjestu ljestvice. Što se tiče prihoda od luka nautičkog turizma, na vrhu ljestvice se nalaze Šibensko – kninska,

Zadarska i Istarska županija što ukazuje na činjenicu kako su te tri županije usprkos manjem broju luka nautičkog turizma dobro poslovale i iskoristile svoje kapacitete. Također, vrlo je vjerojatna i činjenica kako je na području tih triju županija više vezova za veća plovila, koja za sobom vuku i veće prihode.

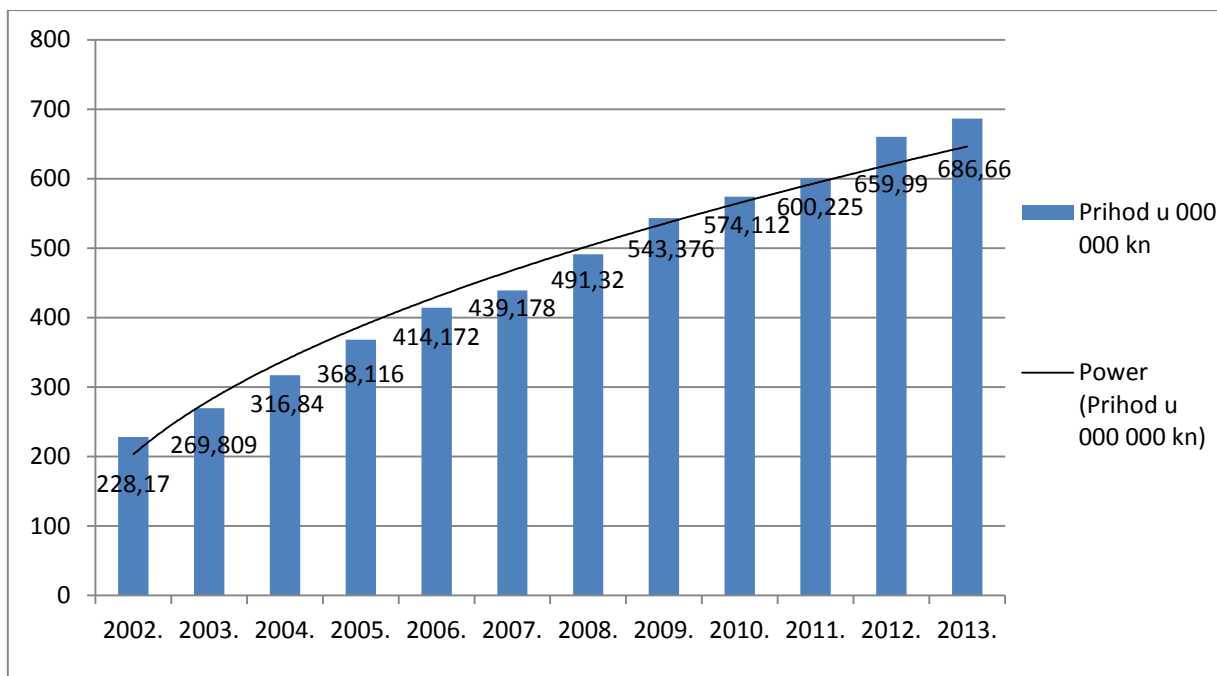

Grafikon 4. Prikaz prihoda od luka nautičkog turizma po županijama s izlazom na more u Republici Hrvatskoj za 2013. godinu.

Izvor: Izradila studentica, podaci: www.dzs.hr, Statističko izvješće “Nautički turizam – kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma” Pr.4.3.4.,2013.godina

Iako stanje po županijama nije obećavajuće te određene županije ne pružaju svoj maksimum, ono što je dobro i pozitivno jest činjenica kako prihod od luka nautičkog turizma raste iz godine u godinu.

Iz grafikona broj 5 može se očitati kako se od 2002.godine pa do 2005.godine bilježi konstantni godišnji postotak rasta prihoda od 18%. U sljedećim godinama, dakle od 2005.godine pa sve do 2012.godine godišnji postotak rasta prihoda iznosi u prosjeku 11% te se 2013.godine taj postotak spušta na niskih 4%.

Grafikon 5. Ukupni prihodi od luka nautičkog turizma za Republiku Hrvatsku u razdoblju od 2002. do 2013. godine.

Izvor: Izradila studentica, podaci: www.dzs.hr, Statističko izvješće “Nautički turizam – kapaciteti i poslovanje luka” 2002.-2003.g., Statističko izvješće “Nautički turizam – kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma” Pr.4.3.4.,2004-2013.godine

Hrvatska raspolaže sa zavidnom nautičkom infrastrukturom te je 2013.godine brojala 106 luka nautičkog turizma od čega 67 marina te 14 suhih marina s ukupnim brojem od 16 940 vezova.⁴² Na Hrvatskoj obali je privezano 22 000 plovila i kada se taj broj usporedi s površinom akvatorija od 3 293 558 m² dolazi se do zaključka da je hrvatska obala preopterećena intenzivnim pomorskim prometom. Nautičarima se na hrvatskoj obali pruža mogućnost vezivanja svojih plovila na svakih 5Nm te na raspolaganju imaju 700 lučica i uvala. Iako u Hrvatskoj prevladava koncepcija planiranja izgradnje velikih turističkih luka, odnosno marina, povezanih s gradskim i turističkim centrima, ovaj se plan još neko vrijeme neće moći realizirati iz razloga previsokih ulaganja i izgradnje temeljene na prirodnim vrijednostima. Sadašnji bi razvoj trebalo usmjeriti ka razvoju postojećih marina, izuzev ACI

⁴²Web stranica Državnog zavoda za statistiku na adresi: www.dzs.hr, Statističko izvješće “Nautički turizam- kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma” Pr.4.3.4., 2013.godine

marina, valorizaciji malih brodogradilišta, malih luka i lučica te turističkih kapaciteta koje Hrvatska posjeduje, a sada stoje neiskorištena i napuštena.

4. NAUTIČKI TURIZAM GRČKE

U ovom poglavlju govorit će se o nautičkom turizmu Grčke, točnije, o povijesti nautičkog turizma, prirodno – geografskim i povijesno – kulturnim čimbenicima nautičkog turizma, čarteru i kruzingu u Grčkoj te o lukama nautičkog turizma i opisivati najpoznatije luke u Grčkoj.

Grčka je država koja već tisuću godina njeguje pomorsku tradiciju. Nautički turizam započeo je 60-tih godina s konstantnim rastom. Kružna putovanja se organiziraju na brodovima pod grčkom zastavom i to po grčkim lukama i istočnom Mediteranu. Kapacitet brodova za kružna putovanja u Grčkoj iznosi 10 000 putnika. U Grčke luke godišnje uplovi i do 50 000 kruzera.⁴³ Slijedom navedenog zaključuje se kako je u Grčkoj nautički turizam jako razvijen. Pored povoljnog geografskog položaja, povijesne i kulturne baštine, Grčka svojim turistima – nautičarima pruža i mnoštvo dodatnih sadržaja i aktivnosti za upotpunjavanje njihovog boravka u Grčkoj. Grčka je obogatila svoju nautičku ponudu i stekla veliku popularnost kod turista – nautičara i uslugama najma brodova.

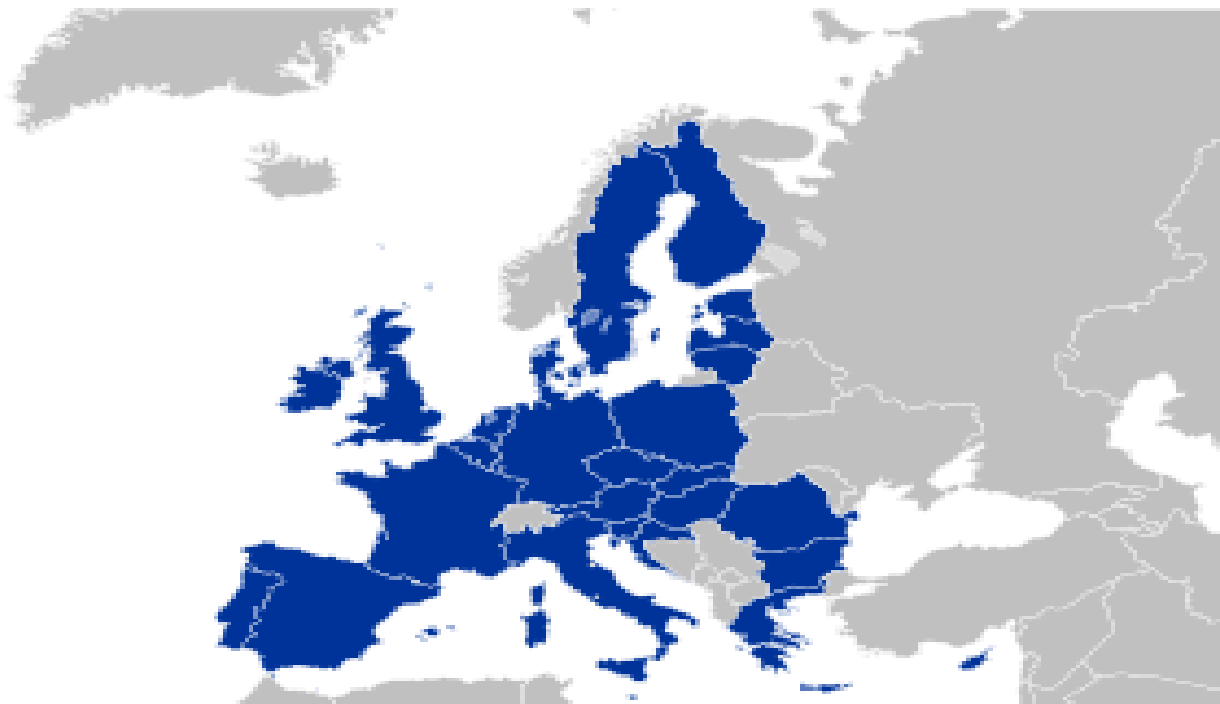
Da bi se potaknuo snažniji razvoj nautičkog turizma u Grčkoj, bitno je pojednostavljeno vršenje administracije oko prijave ili odjave plovila. Tako iznajmljivanje plovila u Grčkoj mogu izvesti samo domaći skiperi, a kazne za inozemne skipere, koji se nastoje baviti tim poslom bez dopuštenja, su veoma rigorozne. Snažan razvoj grčkog nautičkog turizma rezultirao je izgradnjom mnogih nautičkih kapaciteta. Zanimljivo je da su u Grčkoj gotovo sve marine u vlasništvu države te država upravlja njima uz pomoć grčkih turističkih vlasti. Većina plovila koji služe u svrhu iznajmljivanja nalaze se u grčkim marinama, dok inozemna plovila koriste grčke luke kao usputne postaje.

Grčka jest turistička zemlja koja unatoč skoroj prometnoj izoliranosti ostvaruje dobre rezultate u pogledu nautičkog turizma. Dužina važnih prometnica u Grčkoj iznosi 900 km što nije dovoljno za uspješan prihvat svih vozila koja dolaze u Grčku iz smjera Europe. Ovisno iz kojeg smjera dolazi, turist – nautičar u većini slučajeva treba proći veliki broj europskih država da bi došao do svojeg odredišta, stoga se Grčkoj ne isplati graditi i modernizirati svoje

---

⁴³ Web stranica turizma Grčke na adresi: www.visitgreece.gr (29.7.2014.)

prometnice dok iste projekte ne pokrenu njoj susjedne držve. Na sljedećoj slici se vidi koje još države trebaju pristupiti Europskoj Uniji te započeti sa modernizacijom svojih prometnica. Slika broj 9 prikazuje članice Europske Unije u plavoj boji, a u sivoj boji ostale države Europe.

Slika 9. Prikaz članica Europske Unije.

Izvor: [www.wikipedija.hr\(30.07.2014\)](http://www.wikipedija.hr(30.07.2014))

Dok sve države koje su u fizičkom kontaktu s Europskom Unijom i Grčkom ne postanu članice EU i ne započnu s razvojem svojih prometnica, grčkom će turizmu biti veliki minus prometna povezanost. Grčka se prema istraživanju o turističkim ostvarenjima nalazi na šesnaestom mjestu.

4.1. PRIRODNO – GEOGRAFSKA I POVIJESNO – KULTURNA OSNOVA ZA RAZVOJ NAUTIČKOG TURIZMA GRČKE

Grčka se nalazi na sjecištu tri kontinenta, Europe, Azije i Afrike, i to na jugoistoku Europe. Graniči s Bugarskom, Makedonijom, Albanijom i Turskom. Okružena je Jonskim, Egejskim i Sredozemnim morem. Dužina obale iznosi 13 676 km² te se može pohvaliti trećom najrazvedenijom obalom u Europi (ispred nje nalaze se samo fjordovske države i Hrvatska). Koeficijent razvedenosti grčke obale iznosi 6.00. Iako je hrvatska obala razvedenija, grčka obala ima više otoka i otočića, njih čak 3100 i kao takva predstavlja prirodni raj za turiste – nautičare. Obala je pretežito strma s mnoštvom otoka i poluotoka u Jonskom, Egejskom i Sredozemnom moru. Upravo zbog toga i pogodne mediteranske klime Grčka je jedna od najvažnijih turističkih destinacija svijeta. Grčki arhipelag zauzima 7 500km², uz vrlo raznolik krajolik, pješčane i šljunčane plaže dugačke više od kilometra, uvalice, zaljeve i špilje u strmim stijenama. Grčka broji 3100 otoka i mnoštvo otočića i hridi razbacanih po morima Grčke od kojih je samo 227 otoka naseljeno.⁴⁴ Kreta, Rodos, Krf, Dodecanese i Cikladisu neke od poznatijih i popularnijih otoka i otočnih klastera u Grčkoj.

Većina grčkih plaža i marina nagrađene su Plavom zastavom. Plavu zastavu za 2013.godinu u Grčkoj su dobile čak 393 plaže i 9 marina te je Grčka ponovno zauzela drugo mjesto po dodjeli Plavih zastava između 49 zemalja. „Plava zastava“ je program ekološke svijesti i zaštite koja se provodi svake godine u više od 40 zemalja u Europi i drugim dijelovima svijeta od strane Zaklade za obrazovanje za okoliš (FEE) čiji je cilj stvaranje boljih i sigurnijih marina, dok u isto vrijeme štiti njihov prirodni okoliš. Da bi marina dobila Plavu zastavu potrebno je ispuniti 24 stroga kriterija koji imaju veze sa čistoćom marine, njihovom organiziranošću, zaštitom prirode i ekološkom sviješću te sigurnosti turista – nautičara i drugih posjetitelja. Plava se zastava dobiva na razdoblje od jedne godine te je svake godine potrebno nanovo ispunjavati uvjete i zadovoljiti kriterije. Postoji i mogućnost da kod trajnih i ozbiljnih nedostataka marina izgubi pravo na dodjelu Plave zastave. Zahvaljujući velikom broju otoka i arhipelaga, plažama, gostoljubivošću ljudi, visokom standardu usluga, nautički

---

⁴⁴ Web stranica turizma Grčke na adresi: www.visitgreece.gr/en/geography (29.7.2014)

turizam je ovdje postao najatraktivnija turistička grana. Na sljedećoj slici nalazi se najčuvenija i najljepša plaža u Grčkoj u mjestu Zakintos.

Slika 10. Navado plaža, Zakintos.

Izvor: www.svet.rs/travel/ovo-su-najlepse-plaze-u-grckoj (30.07.2014.)

Grčka je mjesto jedinstvenih arheoloških nalazišta zahvaljujući brojnim drevnim civilizacijama koje su živjele na grčkoj obali, otocima i kopnu. Tragovi stoljetne povijesti urezani su u svakom kutku grčkog kopna: nalazi iz prapovijesnog i arhaičnog razdoblja, jedinstvena djela iz klasične, helenističke, srednjovjekovne povijesti i bizantski spomenici, kreacije iz narodne umjetnosti kultura, tragovi od dana donošenja eona druge civilizacije i različite religije te moderna umjetnost. Grčka je pravi raj za kulturni turizam, osobito u vidu povijesti i umjetnosti. Edukativni izleti, kazališne predstave, festivali, hodočašća, posjeti arheološkim iskopinama, spomenici i muzeji, izleti u prirodni okoliš, narodna umjetnosti kultura samo su neke od mnogih stvari koje nudi kulturni turizam Grčke. Od spomenika su najpoznatiji: Agorà (tržnica koja je u zlatno doba predstavljala centar življenja), Dionizovo kazalište (mjesto održavanja mnogih tragedija i komedija od kojih su najpoznatije Sofoklo, Euripid i Aristofanova komedija), Zeusov hram (najveći hram starog svijeta posvećen bogu

Zeusu), Akropola i Olimpija (rodno mjesto olimpijade). Na slici broj 11 nalaze se najpoznatiji kulturni spomenici Grčke i to redom: Agorà, Dionizovo kazalište, Akropola, Zeusov hram, Herin hram i Olympia.

Slika 11. Najpoznatiji kulturni spomenici u Grčkoj.

Izvor: Izradila studentica

Grčka ima više od sto arheoloških muzeja. Ovaj broj je pokazatelj arheološkog bogatstva zemlje. Osim velikih nacionalnih muzeja, kao što su Muzej Akropole, Nacionalnog arheološkog muzeja u Ateni i Arheološkog muzeja, posjetitelji imaju priliku uživati u grčkim blagovima u gotovo svakom kutku zemlje. Arheološki muzeji se nalaze vrlo blizu iskopina i zadržan je odnos lokaliteta između nalaza i arheoloških nalazišta. Grčka ima više od pedeset muzeja povijesne i narodne umjetnosti koji čuvaju sjećanje i vrijednosti moderne grčke kulture. Osim tih velikih izložbi, mnoga sela i gradovi te kuće s malim zbirkama, stvorili su stanovnici. Folklor i Etnološki muzej Makedonije i Trakije, Muzej grčke narodne umjetnosti u Ateni, u Folk Art Museum 'Kostas Frontzos' u Epiru, Povijesni muzej Krete i svi ostali veliki i mali muzeji i zbirke održavaju živim sjećanje herojske nacionalne borbe i prikazuju

svakodnevni život jedne ere koja je prošla, ali se nezaboravlja. Grčka ima osamnaest muzeja vizualne umjetnosti koje pokrivaju širok raspon tema iz slikarstva na filateliji kao vizualne umjetnosti. Također ima tri prekrasna muzeja kazališne umjetnosti, Muzej i istraživački centar na grčkom kazalištu, stambene vrijedne zbirke, u Kotopouli muzej Marika i kazalište Muzej Spathario Shadow. Solun je dom Muzeju grčke kinematografije te se po cijeloj zemlji mogu naći prekrasne kuće-muzeji, zbirke o glazbi, fotografiji, prirodne povijesti, znanosti i tehnologije i naravno, o umjetnosti i povijesti pomorstva.⁴⁵

Grčka na svojim primorskim lokacijama ima mediteransku klimu, s blagim, vlažnim zimama i toplim, suhim ljetima. Snažan utjecaj na klimu Grčke imaju planine Pindus te planinski dijelovi Grčke imaju alpsku klimu sa obilnim snježnim padalinama. Snježne padaline pojavljuju se svake godine. Središnji dijelovi Grčke imaju umjerenu klimu s hladnim i vlažnim zimama i toplim, suhim ljetima. Najniža zabilježena temperatura Grčke iznosi - 7.7°C, dok je najviša visokih 47.8°C. Temperature se bitno razlikuju od regije do regije. Srednja srpanjska temperatura u primorskim dijelovima Grčke većinom je 26–28 °C, ali se javljaju i vrućine s temperaturama višim od 40 °C. Primorski dijelovi imaju blagu mediteransku klimu koja privlači mnogobrojne turiste – nautičare.

Sve spomenuto zajedno s idealnom klimom, sigurnim grčkim vodama i povoljnim temperaturama mora, učinili su grčke otoke iznimno popularnim među grčkim i stranim posjetiteljima.

4.2. ČARTER U GRČKOJ

U domeni čartera, Grčka je svjetska velesila s vrlo kvalitetnim i dinamičnim razvojem čartera u posljednjih 20-tak godina. Ima striktno propise za iznajmljivanje plovila pod stranom zastavom te je zakonska obveza da plovila koja se iznajmljuju budu upisana u grčki očevidnik te da su u vlasništvu grčkih državljana. Domaća poduzeća imaju snažnu zaštitu od strane države putem mnogih zakona. Nelegalna poslovanja se oštro kažnjavaju. Kod formiranja

---

⁴⁵ Web stranica turizma Grčke na adresi: www.visitgreece.gr/en/culture/museums (29.07.2014.)

vlastite charter flote Grčka sama proizvodi svoje jedrilice i veći broj manjih plastičnih brodica. Slika broj 1 prikazuje popularni grčki brod u charter turizmu nazivan gulet.

Slika 12. Grčki gulet.

Izvor: www.yacht-rent.hr (30.07.2014.)

Marine u kojima se mogu iznajmiti jedrilice, motorni brodovi, katamarani i guleti su Corfu Gouvia marina, Kos marina, Lavrion Olympic marina, Lefkas marina, Alimos marina, marina Gouvia, marina Kalamaki, marina Samos, Rhodos Mandraki marina, Skiathos marina i Syros Foinikas marina.⁴⁶

4.3. KRUZING U GRČKOJ

Grčka je idilično mjesto za kratka ili duža krstarenja zbog ljepote mnogih otoka i luka koji se mogu posjetiti, kao i pogodne klime. Kruzing se u Grčkoj razvija u domeni svjetskog kruzing turizma, u kojem Grčka spada u srednje jaku receptivnu zemlju.

---

⁴⁶Web stranica plovidbe Europom na adresi: www.sailingeurope.com/hr/odredista/grcka/marine (29.07.2014.)

Krstarenjima na grčkim morima pruža se prilika posjetiti važna arheološka nalazišta, jedinstvene crkve i samostane, spomenike novijih razdoblja, iznimno zanimljive muzeje i tradicijska naselja i sela, kao i uživati u prirodnim ljepotama u mnogim zemljama regije.

Postoje mnoge grčke tvrtke, kao i dosta stranih agencija, koje organiziraju krstarenja na grčkom moru i otocima. Najpoznatije kruzinge poduzeće je „Golden Star Cruises“ sa sjedištem u luci Pirej i dva plovila pod imenima „Arcadia“ i „Somphony“. Oba su plovila srednje veličine s kapacitetom od 2500 putnika. U Grčkoj posluje i manje kruzinge poduzeće „Louis Cruise Lines“ koje broji dvanaest manjih plovila koji pretežito plove po Mediteranu. „Majestic International Cruises“, sa sjedištem u Ateni, posjeduje četiri kruzinge plovila te prevozi od 250 do 700 turista. Dva plovila, „Ocean Majesty“ i „Ocean Monarch“, „Majestic International Cruises“ kompanije, spadaju u kategoriju svjetskih kruzera i plove raznim dijelovima svijeta. Na Cipru, tj. na njegovom grčkom dijelu, posluje kruzinge poduzeće „Paradise Cruises“ s jednim plovilom koje plovi po Mediteranu. Uz navedena poduzeća u Grčkoj posluju i mnoga manja obiteljska kruzinge poduzeća od kojih je najpoznatiji „Royal Olympia Cruises“ sa sjedištem u Pireju, „Salamis Cruises Lines“ sa sjedištem u Cipru, „Zeus Group Sa“ koje posjeduje pet manjih kruzinge plovila od kojih su dva kategorizirana kao svjetska kruzinge plovila. Kada govorimo o kruzinge poduzećima u Grčkoj, valja spomenuti i nautičku grupaciju kruzinge plovila pod imenom „First Cruises“ koja je jedna od najvećih kruzinge poduzeća u Europi te plovi sa četiri srednje velika kruzera.

Osim kruzinge kompanija, kada se govori o kruzingu Grčke, treba spomenuti i Atenu, Pirej, Thessaloniki i Patru, kao najpoznatije kruzinge destinacije (luke).

4.4. LUKE NAUTIČKOG TURIZMA GRČKE

Grčka ima sve predispozicije za razvoj luka nautičkog turizma, od prirodne ljepote i kulturne baštine do mogućnosti proširenja turističko – nautičke ponude. Davne 1997.godine

Grčka je brojala 13 marina s 4 845 vezova u moru.⁴⁷ Godine 2004. taj se broj popeo na 140 luka i privezišta s 8 400 vezova.⁴⁸ Skoro svako mjesto uz grčku obalu ima svoje pristanište, dok ga marina ima na svakih pedesetak kilometara obale.

Za luke nautičkog turizma u Grčkoj može se reći:⁴⁹

- kako nove marine imaju od 300 – 400 vezova,
- kako su uglavnom u vlasništvu države, iako se krenulo s procesom privatizacije koji bi trebao biti gotov za deset godina,
- kako je gorivo za brodove najjeftinije u Europi te se opskrba njime nadzire i regulira,
- da ima razvijen zakon o nautičkom turizmu u domeni čartera, kojim se rigorozno sankcionira sivi i crni čarter.

Jonsko more jest produžetak Sredozemnog mora na zapadu Grčke na čijem području nalazimo mnoge otoke od kojih su najpoznatiji i najveći Krf, Zakintos i Kefallinia. Ugodna klima i dobro očuvana lokalna tradicija privlače veliki broj turista – nautičara. Marine na Jonskom moru su sljedeće:

- Kleopatra marina jest marina visokoga standarda i nudi sadržaje za jahte i do 30m dužine. Također, okružena Jonskim morem, turistima – nautičarima nudi i lijepu lokaciju za noćenje. Jedna je od grčkih najsofisticiranijih privatnih marina. Smještena je na Aktion poluotoku, na 1.5 km udaljenosti od zračne luke te u neposrednoj blizini grada Preveza i otoka Lefkada.⁵⁰ Na slici broj 13 nalazi se marina Kleopatra.

---

⁴⁷ „**Konkurentnost hrvatskog turizma**“, Institut za turizam, 1998. godina, str.101.

⁴⁸ Časopis „**More**“, ožujak 2004. br. 107, str.37.

⁴⁹ Luković T., Šamanović J.: **Menadžment i ekonomika nautičkog turizma**, Hrvatski hidrografski institut, Split 2007. godine, str. 305.

⁵⁰ Web stranica europskih marina na adresi: www.mypremiumeurope.com/marina-guide/greece (31.07.2014.)

Slika 13. Marina Kleopatra.

Izvor: www.baatileie.no (30.07.2014.)

- Kalamata marinaje smještena pokraj gradskog centra povijesnog grada Kalamatana poluotoku Peloponezu. Moderna je marina kapaciteta od 250 plovila dužine do 25 m. U marini se nalaze i suhi vezovi za 150 jahti. Marina nudi i usluge popravka i održavanja. Unutar priobalnog područja koje okružuje marinu postoji 860 m² postrojenja s velikim brojem objekata koji pružaju različite usluge za klijente i goste, kao što su trgovine, barovi, restorani, uredi za iznajmljivanje brodova i automobila, crpka za gorivo, sanitarni čvor i tuševi.⁵¹ Slika broj 14 prikazuje plan marine Kalamata.

---

⁵¹ Web stranica Mediterraneana marinas na adresi: www.medmarinas.com/MarinaDisplay.asp?ITMID=18, (29.7.2014.)

Slika 14. Prikaz marine Kalamata.

Izvor: www.medmarinas.com(31.07.2014.)

- Gouvia marina, prva privatna marina u Grčkoj, nalazi se oko 6 km od grada Krfa i 7 km od međunarodne zračne luke. Već dugi niz godina pomorci smatraju luku i zaljev Gouvia prirodnom vezom između Jadrana i Sredozemnog mora, kao i lukom gdje mogu uploviti te se odmoriti, uživati u klimi i prirodnim ljepotama otoka. U 17. stoljeću venecijanski pomorci izabrali su područje Gouvia kao idealno mjesto za stvaranje pomorske stanice i brodogradilišta. Ova tradicija je zadržana do danas, dok jedrilice i motorni brodovi iz cijelog svijeta dolaze u marinu Gouvia uživajući u ljepotama mora i okoliša, svježem povjetarcu i prekrasnom otoku Krfu. Marina, u potpunosti organizirana, nudi sadržaje i usluge visokog standarda, posluje pod novom upravom od 1996.godine. Ukupni kapacitet je 1.235 vezova, dok je kapacitet oko 520 plovila za suhe vezove. Vezovi su dostupni za plovila do 80 metara. Marina posluje

tijekom cijele godine 24-sata dnevno.⁵² U marini se nalaze komercijalne trgovine, uredi za iznajmljivanje vozila, motora i plovila, restorani, kafići, barovi, policijski ured, benzinska postaja, supermarket, praonica, tuševi i sanitarni čvor, bazen, parkiralište i sportski objekti. Pored besplatnog bežičnog interneta marina nudi i usluge popravaka, farbanja, servisiranja brodova i jahti i slično. Danas je marina Gouvia jedna od najpoznatijih na svijetu, upravo zbog svojih prirodnih ljepota. Na slici koja sljedi prikazana je marina Gouvia.

Slika 15. Marina Gouvia.

Izvor : www.medmarinas.com/MarinaDisplay.asp?ITMID=47 (30.07.2014.)

- Lefkas marina je moderna marina s iznimnim pogodnostima i uslugama za brodove i jahte do 45 metara dužine. Broji 620 vezova u moru za brodove i jahte s maksimalnim gazom od 4m. Marina slovi za jednu od najljepših u Grčkoj i najmodernijih u Europi. Posluje tijekom cijele godine i nudi usluge veza sa strujom i vodom, besplatnog bežičnog interneta i mnoge druge usluge. U marini se nalazi recepcija, uredi za najam plovila, hotel, konferencijski centar, policijski ured, praonica rublja, sanitarni čvor i tuševi, trgovine robom, marketi, benzinska crpka,

---

⁵² Web stranica Mediterranea marinas na adresi: www.medmarinas.com/MarinaDisplay.asp?ITMID=27, (29.7.2014.)

parkiralište, kafići i restorani. Marina nudi i tehničke usluge pranja brodova, održavanja i servisiranja. Otvorena je tijekom cijele godine.⁵³ Slika koja sljedi prikazuje marinu Lefkas.

Slika 16. Marina Lefkas.

Izvor: www.medmarinas.com(31.07.2014.)

Egejsko more se nalazi između Grčke i Turske. Ova regija je nastala na bogatoj povijesnoj kulturi drevne grčke civilizacije. U Egejskom moru nalazi se oko 3000 otoka te na njemu leži i glavni grad Grčke – Atena. Na Egejskom moru nalazimo sljedeće marine:

- Thessaloniki marina se nalazi u zaljevu Thermaikos, od centra Soluna udaljena samo 7 km. Marina raspolaže s 242 mjesta za servisiranje brodovima i jahtama od 5 do 30

---

⁵³Web stranica Mediterraneana mmarinas na adresi : www.medmarinas.com/MarinaDisplay.asp?ITMID=47, (30.07.2014.)

metara. Otvorena je tijekom cijele godine. U posljednjih nekoliko godina, nagrađivana je Plavom zastavom za zelen i čist okoliš i čisto more.⁵⁴

- Marina Kos se nalazi u neposrednoj blizini povijesne jezgre grada, nudi vezove za jahte do 50m. Kapacitet marine je 250 vezova u vodi s električnom energijom, telefonskim priključkom, SAT TV-om, bežičnim internetom, sanitarnim čvorom, tušom, aparatima za gašenje požara, parkiralištem, benzinskom crpkom i mnogim drugim aparatima i uslugama.⁵⁵ Marina Kos ima i 150 suhih vezova sa svom potrebnom opremom i osobljem za čuvanje, farbanje, popravljanje i ostale usluge za brodove i jahte na suhom.⁵⁶ Osigurano mjesto u mirnim vodama i ljepota prirodnog okoliša koji okružuje marinu ostavlja nezaboravne trenutke za turiste-nautičare koji odluče tamo boraviti.
- Marina Lakki se nalazi u prirodnoj uvali na otoku Leros. Marina posluje od 1993.godine te nudi sljedeće usluge: tuševе, sanitarni čvor, praonice i sušilice rublja, uslugu besplatnog bežičnog interneta, mnoge kafiće, barove, restorane i trgovine. Kapacitet marine je 45 plovila do 38 metara dužineta gaza do 5 metara.⁵⁷
- Marina Mandraki se nalazi u blizini povijesne jezgre otoka Rhodosa u Grčkoj. Nudi usluge čartera jahti. U marini nalazimo dva supermarketa, parkiralište, auto-cisterna za isporuku goriva, tuševi i sanitarni čvor.⁵⁸
- Porto Carras marina jest najluksuznija i najveća privatna marina na području sjeverne Grčke te je dobitnica Plave zastave već godinama. Ima mogućnost smještaja 315 plovila, dužine 55 metara i gaza do 5.5 metara. Vezovi su opremljeni električnom

---

⁵⁴Web stranica Thessaloniki marine na adresi :www.thessaloniki-marina.gr, (31.07.2014.)

⁵⁵ Web stranica Kos marine na adresi: www.kos-marineservice.com, (31.07.2014.)

⁵⁶ Web stranica Kos marine na adresi: www.kosmarina.gr, (31.07.2014.)

⁵⁷ Web stranica Lakki marine na adresi: www.lakki-marina.gr, (31.07.2014.)

⁵⁸ Web stranica Mandraki marine na adresi: www.mandrakimarina.com, (31.07.2014.)

strujom i vodom te se u marini nalaze tuševi, sanitarni čvor, benzinska crpka, suhi pristan uz mogućnost popravka broda ili jahte, restorani, barovi i trgovine.⁵⁹

- Mytilene marina se nalazi na otoku Lesbosu.
- Marina Atena osnovana je 2004.godine za potrebe luksuznih jahti koje su posjetile Olimpijske igre. Ukupno broji 130 vezova za jahte do 130 m od kojih je 10 vezova za jahte od 50 metara do 100 metara i 25 vezova za jahte od 30 metara do 35 metara. Za svaki vez marina nudi: cjelodnevni vez s priljučkom za struju i vodu, telefonsku liniju, bežični internet, tuševe i sanitarni čvor, parkiralište, praonicu i sušionicu rublja, trgovinu, usluge ronjena, goriva i tehničke usluge.⁶⁰ Slika 17 prikazuje marinu Atena.

Slika 17. Marina Atena.

Izvor: www.athens-marina.com(31.07.2014.)

⁵⁹ Web stranica Carras marine na adresi: www.portocarras.com, (31.07.2014.)

⁶⁰ Web stranica marina na području Atene na adresi: www.athens-marina.com, (31.07.2014.)

- Marina Alimos je marina u blizini glavnog grada Grčke, Atene. Jedna je od najvećih marina u Grčkoj s brojem od 1000 vezova. Vezati se mogu jahte i brodovi do 40 metara dužine i gaza do 6.5 metara. Udaljenost od Atene iznosi 15 kilometara, a od zračne luke Venizelos 30 kilometara te se u blizi marine nalazi i transportna mreža tramvaja, autobusa i taxija. Dostupne usluge u marini su: usluge veza, opskrbe strujom i vodom, pretakanja goriva, parkiralište, restorani, barovi, banke, ljekarne, frizerski saloni, rent-a-car uredi.⁶¹
- Vouliagmeni marina se nalazi 25 kilometara od Atene. Raspolaze sa 115 vezova za brodove i jahte do 50 metara dužine. Sadrži vezove s električnom strujom i vodom, kafiće, restorane i parkiralište. Usluge banaka, restorana, rent-a-car ureda, ljekarni, praonica rublja i trgovina mogu se također naći u luci.⁶²
- Zea marina se nalazi u gradu Pirej blizu Atene. Ova je luka bila luka dobrodošlice za pomorce još od 5. stoljeća prije nove ere. Broji 670 vezova za brodove i jahte do 80 metara dužine te gaza do 9 metara. Potpuno je obnovljena za Olimpijske igre 2004. godine. Na raspolaganju su sljedeće usluge: trgovine, rent-a-car uredi, kao i uredi za iznajmljivanje plovila i motora, restorani, barovi, kavane, policijski ured, benzinska pumpa, praonica i sušionica rublja, tuševi i sanitarni čvor, supermarket, usluge veza sa strujom i vodom, bežičnim internetom te raznim popravcima na plovilima.⁶³
- Flisvos marina se nalazi samo 6 kilometara od samog središta Atene te broji 303 veza za brodove i jahte dužine do 70 metara. Unutar lučkog područja nalazi se šest zgrada sa trideset i četiri trgovine i poslovnih ureda te dva parkirališta koja mogu primiti i do 320 vozila. Od usluga u marini se mogu naći usluge veza s vodom i strujom te telefonskom linijom i bežičnim internetom, carinski uredi, heliodrom te usluge ronjenja, tankanja goriva i servisne usluge.⁶⁴

---

⁶¹Web stranica Alimos marine na adresi: www.alimos-marina.gr, (31.07.2014.)

⁶²Web stranica grčkih marina na adresi: www.greek-marinas.gr, (31.07.2014.)

⁶³Web stranica Mediterraneanamarinas na adresi: www.medmarinas.com, (31.07.2014.)

⁶⁴Web stranica Flisvos marine na adresi: www.flisvosmarina.com, (31.07.2014.)

Kreta je otok koji se proteže na 1000 kilometara predivne grčke obale. Dom je Minionske civilizacije broji mnoge male i skrivene plaže s bijelim pijeskom. Na otoku Kreti nalazimo sljedeće marine:

- Marina Agios Nikolaos je marina građena po europskim standardima, dobro zaštićena u svim vremenskim uvjetima s kapacitetom za smještaj 255 brodova i to tijekom cijele godine. Nalazi se u samom središtu istoimenog grada i omogućuje jednostavan pristup centru grada, glavnim arheološkim nalazištima i drugim mjestima od interesa. Marina nudi sve potrebne sadržaje za ugodan kraći ili duži boravak za jahte putnika i sigurno okruženje za brodove. Usluge vezivanja sa strujom i vodom, tuševi i sanitarni čvor, mini tankeri za gorivo, održavanje brodova i jahti, praonica rublja, bežični internet te parking usluge su koje pruža marina Agios Nikolaos.⁶⁵
- Gouves marina je privatna marina smještena na otoku Kretikoja je osnovana 2005.godine. Može primiti jahte do 18.5 metara dužine. Ima 72 veza na moru i 15 suhih vezova. Vezovi imaju priključak struje i vode, televizije, telefona i bežičnog interneta. U marini se može naći i parkiralište, crpku za gorivo, barove, restorane, markete, trgovine, tuševe i sanitarne čvorove, praonice rublja, rent-a-car urede, teretane, frizerske salone, bazene i konferencijske centre.⁶⁶
- Heraklion marina je povijesni lučki prostor koji može primiti jahte i brodice do 13 metara dužine. Marina je inače popunjena domaćim jahtama, a prostor za turiste-nautičare i njihove brodice ili jahte nalaze se izvan marine na privezištu.⁶⁷
- Reytmo marina je smještena u srcu luke Reytmo te nudi mogućnost vezivanja jahti i brodova do 40 metara dužine. Marina broji 174 veza. Nalazi se u blizini urbane četvrtite unutar sto metara od luke nalazimo razne sadržaje poput: škole jedrenja,

---

⁶⁵Web stranica Agios Nikolaos marine na adresi: www.marinaofaghiosnikolaos.gr, (31.07.2014.)

⁶⁶Web stranica luke Gouves na adresi: www.portougouves.gr, (31.07.2014.)

⁶⁷Web stranica svjetskog vodiča po marinama na adresi: www.worldmarineguide.com, (31.07.2014.)

trgovine, marketa, kafića, restorana, praonice rublja, rent-a-car/motor ureda te spotskih aktivnosti.⁶⁸

Grčka danas broji sveukupno 51 marinu sa 14 661 vezova.⁶⁹ Za smještaj većeg broja brodova i jahti marine u Grčkoj zahtijevaju znamenitu nadogradnju, rekonstrukciju i modernizaciju. Također, potrebno je izgraditi i nove marine kako bi se prihvatni kapacitet Grčke povećao. Stoga je grčka vlada postavila prioritetni cilj, tj. poticanje izgradnje novih marina i nadogradnju i rekonstrukciju postojećih kako bi zadovoljila ukupnu potražnju. Najveći problem razvoja luka nautičkog turizma Grčke je, već spomenuta, prometna nepovezanost s tržištem. U posljednjih nekoliko godina, grčka turistička organizacija i trinaest upravnih regija zemlje počele su s provođenjem programa za stvaranje integrirane mreže sidrenja i povezanih usluga za plovila duž grčke obale. Nove moderne marine, luke i privezišta za sigurno pristajanje brodova već djeluju ili su u procesu pokretanja svog poslovanja kako bi se zadovoljile potrebe turista koji dolaze u Grčku morem.

---

⁶⁸Web stranica Rethymno marine na adresi: www.rethymno.gr, (31.07.2014.)

⁶⁹Web stranica wikipedije na adresi: www.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_Greece, (31.07.2014.)

5. KOMPARATIVNA ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA GRČKE I HRVATSKE

U petom je poglavlju opisan autorski osvrt na Hrvatsku i Grčku s naglaskom na nautički turizam obiju država. Uspoređene su najpoznatije marine u Hrvatskoj i Grčkoj. Također, uspoređeni su i geografski čimbenici kao i kulturno – povijesni čimbenici. Zaključno, na kraju poglavlja, nalazi se autorov osvrt i završna riječ u pogledu usporedbe nautičkog turizma tih dviju država.

Nautički turizam privlači veliku pažnju u posljednjih nekoliko desetljeća u cijelom svijetu te se sa sigurnošću može reći kako je neprocjenjivo važan segment u turizmu i neophodan je za Hrvatsku i Grčku pa tako i za sve zemlje koje imaju izlaz na more. Nautički se turizam, zbog svoje sve veće popularnosti i važnosti te velikog publiciteta, može smatrati novom granom turizma. Prihodi od nautičkog turizma u Hrvatskoj iznose 10%⁷⁰ od ukupnog prihoda hrvatskog turizma, stoga je važno unaprijediti nautičku turističku ponudu. Pomorske zemlje Europske unije posjeduju idealne uvjete za razvoj nautičkog turizma tako predstavljaju glavne konkurente Hrvatskoj. Grčka i Hrvatska su po mnogočemu slične stoga se može reći kako su ravnopravni konkurenti na području Sredozemlja, a i njihova neposredna blizina ide tomu u prilog. I Grčka i Hrvatska su zemlje u kojima je nautički turizam u razvitku te pretežito ostvaruju dobiti od nautičkog turizma na stranim plovilima za razonodu. Velika su prednost Hrvatske daleko bolje i razvijenije prometnice. U Hrvatskoj su prometnice i autoceste na visokoj razini, moderno opremljene i sa svojih 1 288.5 kilometara povezuju sve dijelove države dok je kod Grčke situacija puno gora te se može naći samo 900 kilometara ceste koja slabo povezuje dijelove države i ne zadovoljava potrebe turista-nautičara. Grčka je u Europsku uniju ušla daleke 1981.godine dok se Hrvatska Europskoj uniji pridružila 01.srpnja 2013.godine.

U tablici koja sljedi nalazimo usporedbu geografskih podataka Grčke i Hrvatske – usporedbu površine, broj stanovnika države, površinu teritorijalnog mora, dužinu obale, broj otoka, temperature more i broja plavih zastava.

---

⁷⁰ „Strategija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009.-2019.“, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture i Ministarstvo Turizma, Zagreb, prosinac 2008.godine, str.16.

Tablica 6. Geografski podaci Hrvatske i Grčke.

	HRVATSKA	GRČKA
Površina	56 594 km ²	131 940 km ²
Stanovništvo (približno)	4 milijuna	11 milijuna
Površina teritorijalnog mora	31 067 km ²	7 500 km ²
Dužina obale	5 835 km	13 676 km
Broj otoka	1 246	3 100
Broj naseljenih otoka	67	227
Temperatura mora ljeti	25°C-27°C	25°C-27°C
Broj plavih zastava (plaže + marine)	(102 + 18)	(394 + 9)

Izvor: Izradila studentica, podaci: www.wikipedia.hr (01.08.2014.)

Može se zaključiti kako je Grčka duplo veća država, tj. država s dvostruko većom površinom teritorija od Hrvatske. Sukladno tome ima i veći broj stanovnika, njih čak 11 milijuna, dok Hrvatska broji 4 milijuna stanovnika. Površina teritorijalnog mora Grčke iznosi samo 7 500 km², dok u Hrvatskoj ona iznosi visokih 31 067 km². Razlog tome je i to što Hrvatska svojim zakonima određuje teritorijalno more 12 Nm od obale, a Grčka samo 6Nm kako nebi ulazila u teritorijalno more Turske. Dužina obale u Hrvatskoj iznosi 5 835 km dok taj isti podatak u Grčkoj je i više nego duplo veći i iznosi 13 676 km. Iako je Grčka iza Hrvatske na listi razvedenosti obala u Europi, ona ima veći broj otoka, njih čak 3100 od kojih je 227 naseljeno. U Hrvatskoj ima 1 246 otoka i od toga 67 naseljenih. Temperatura zraka je podjednaka, kao i mora. Po broju Plavih zastava na plažama vodi Grčka kojih ima 394, dok kod marina prednjači Hrvatska s njih 18. Kad je u pitanju flora i fauna, Hrvatska i Grčka su jednake iz razloga što se nalaze u neposrednoj blizini, obje leže na Sredozemnom moru te imaju jednako blagu mediteransku klimu. Stoga na području obje države nalazimo gotovo jednake zajednice biljaka i životinja.

Zaključuje se kako su geografski čimbenici Grčke i Hrvatske podjednaki s obzirom na druge države kod kojih se javlja djelatnost nautičkog turizma. Obje zemlje imaju predivno

more, obalu i plaže te biljni i životinjski svijet. U usporedbi s ostalim zemljama svijeta spadaju u skupinu manjih državate sui na ljestvici razvedenosti obale jedna iza druge.

Kako bi komparativna analiza nautičkog turizma Hrvatske i Grčke bila potpuna i maksimalno približena realnom stanju potrebno je sagledati i analizirati i kulturno-povijesne čimbenike. Grčka je bogata arheološkim nalazima, povijesnim spomenicima i slično i to iz razloga što su mnoge drevne civilizacije živjele i djelovale na tom području. I Hrvatska se može pohvaliti, doduše manjim brojem, ali dobro očuvanim i vrlo važnim spomenicima, arheološkim nalazima koje su prethodne civilizacije ostavile na hrvatskom tlu. Kulturno-povijesna baština Hrvatske i Grčke teško se može usporediti zato jer je neprebrojiva i beskonačna. Svaki mali gradić svoj je spomenik sa svojom kulturom, pjesmom, plesom, starim zanatima i ostalim stvarima koje ga čine posebnim i drugačijim. Usporediti možemo samo broj zaštićenih mjesta i nematerijalne baštine Hrvatske i Grčke pod zaštitom UNESCO-a. Tablica broj 7 prikazuje broj mjesta i nematerijalne baštine u Hrvatskoj i Grčkoj pod zaštitom UNESCO-a.

Tablica 7. Broj zaštićenih mjesta i nematerijalne baštine pod zaštitom UNESCO-a u Hrvatskoj i Grčkoj u 2014.godini.

	Zaštićena mjesta	Nematerijalna baština
Hrvatska	7	14
Grčka	17	1

Izvor: Izradila studentica, podaci: www.wikipedia.hr (01.08.2014.)

Grčka prednjači po broju zaštićenih mjesta, dok Hrvatska uvjerljivo vodi kad je u pitanju nematerijalna baština. Hrvatska nematerijalna baština jesu zvončari s Kastva, hrvatsko čipkarstvo, proljetna procesija kraljica u Gorjanima, hrvatska procesija križa, fešta Svetog Vlaha, proizvodnja drvenih dječijih igračaka u Hrvatskom zagorju, istarsko dvoglasno pjevanje i sviranje na istarskoj ljestvici, licitarski obrt, Sinjska alka, ojkanje, bećarac, nijemo kolo, klapsko pjevanje i mediteranska prehrana, dok je u Grčkoj pod zaštitom UNESCO-a samo mediteranska prehrana. Hrvatska ima 7 mjesta pod zaštitom UNESCO-a dok ih Grčka ima čak 17 i to su: Apolonov hram, Delfi, Akropola, planina Athos, samostani Meteora, rani

kršćanski i bizantski spomenici u Solunu, grad Epidaur, srednjovjekovni dio grada Rodosa, Olimpija, Mystas, otok Delos, samostani Daphni, Hosios, Lukas i Nea Moni, Pythagoreion i Heraion na Samosu, iskopine kod Vergina, arheološka nalazišta grada Mikene i Tirinta, stari grad na otoku Krfu, stari grad sa samostanom Svetog Ivana i špilje Apokalipse na otoku Patmosu. Kao što je već rečeno, kulturno-povijesna baština Grčke i Hrvatske ne može se uspoređivati, jer obje države imaju što pokazati i čime se ponositi. Želje i potrebe turista-nautičara krajnji su čimbenik koji odlučuje koja je država poželjnija i bolja u pogledu kulturno-povijesne baštine. Kako je taj čimbenik subjektivan, objektivno se može zaključiti kako su ponude u pogledu kulturno-povijesne baštine Grčke i Hrvatske podjednake i privlače velik broj turista-nautičara temeljeno samo na njihovoj želji i potrebi.

Uspoređeni su geografski, prirodni i kulturno-povijesni čimbenici Grčke i Hrvatske koji utječu na nautički turizam i njegovu potražnju, stoga je sada važno spomenuti i usporediti i marine, tj. osnovne objekte nautičkog turizma.

S izgradnjom marina i njihovim razvojem krenulo se u isto vrijeme i na hrvatskoj i na grčkoj obali. Može se reći kako razvoj u posljednjim desetljećima ide u pozitivnom smislu, izuzev godina Domovinskog rata u Hrvatskoj i velike gospodarske krize u Grčkoj. Zakoni i zakonske odredbe vezane za marine nejasne su i nepotpune u obje države. Hrvatska je po pitanju administracije naprednija samo po tome što su marine na području Hrvatske kategorizirane dok se u Grčkoj još uvijek ne kategoriziraju. Vlasništvo marina u Hrvatskoj podijeljeno je na javno, privatno i komunalno dok je situacija u Grčkoj drugačija. Naime, u Grčkoj je većina marina u vlasništvu države što se ne odražava pozitivno na njihov razvoj. Grčka je prepoznala taj problem i krenula s projektom privatizacije marina koji bi trebao biti gotov kroz 25 godina od njegovog početka. Grčka ne vodi statističke podatke o lukama nautičkog turizma, kao ni o čarteru i kruzingu, stoga je teško usporediti Hrvatsku i Grčku. Nedostatak statističkih podataka utječe i na razvoj luka te je ta činjenica izrazito negativna i kad se govori o razvoju nautičkog turizma iz razloga nepostojanja konkretnih dokaza ponude i potražnje. Hrvatska ima 67 marina i 16 940 vezova⁷¹, a Grčka 51 marinu i 14 661 vez.⁷² Iako razlike u marinama i vezovima nisu velike, grčke marine su prebukirane i nerijetko se događa

---

⁷¹Statističko izvješće “Nautički turizam-kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma” Pr.4.3.4., 2013.godine

⁷²Web stranica wikipedije na adresi: www.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_Greece, (31.07.2014)

da u marinama koje mogu prihvatiti 500 plovila boravi i do 1000 plovila. Takvih slučajeva u Hrvatskoj nema. Kako bi se pobliže usporedio i realno prikazao turizam marina Hrvatske i Grčke uspoređene su dvije najpoznatije marine, po jedna u svakoj od država.

5.1. MARINA U REPUBLICI HRVATSKOJ – MARINA FRAPA

Za najljepšu i najmoderniju marinu u Hrvatskoj slovi marina Frapa u Rogoznici. Izgrađena je u malom ribarskom mjestu Rogoznica između Šibenika i Splita. Marina je u privatnom vlasništvu te je s izgradnjom krenuto 1992.godine da bi prva plovila i turisti-nautičari u nju uplovili 1998.godine.

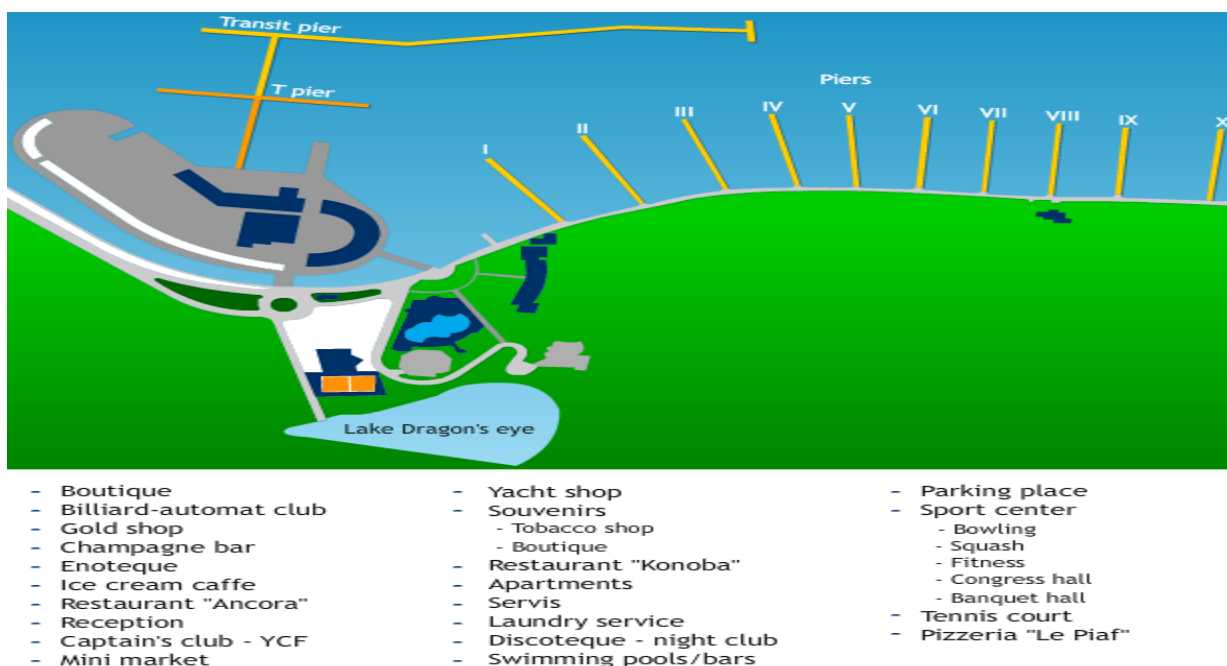
Prvu Plavu zastavu dobila je 2001.godine te je nastavila s 2002., 2003., 2004., 2005., 2006., 2007., 2008., 2009., 2010., 2011.godinom. Pored Plave zastave može se pohvaliti i nagradom “Zlatno jedro”, brend kvalitete kao najbolja marina na Jadranu. Nagradu “Zlatno jedro” dobila je 1999., 2000. i 2001.godine. Osim nagrada "Zlatno Jedro", marina je višestruki dobitnik nagrada "Turistički cvijet-kvaliteta za Hrvatsku". Ova cijenjena nagrada dodjeljuje se na "Danima hrvatskog turizma" svake godine nakon završetka turističke sezone. Marina je nagradu dobila 2003., 2004., 2005. i 2007.godine, da bi 2008.godine bila nagrađena posebnom nagradom "Kristalni cvijet" u kategoriji "Najbolje marine Jadrana 2008.", obzirom da je već četiri puta odnijela titulu najbolje marine hrvatskog Jadrana. Dvije godine zaredom, 2007.i 2008. godine, marina je dobila i svjetski priznatu nagradu “New Millenium Award” koja se dodjeljuje za najbolje svjetske marine.

Marina se može pohvaliti s više od stotinu specifičnih sadržaja za turiste-nautičare te je na taj način svoju sezonu produžila za dva mjeseca. Kapacitet marine je 450 vezova u vodi i 150 na suhom.⁷³ Kategorizirana je kao marina s tri zvjezdice te je usmjerena ka elitnim gostima iz zapadne Europe. Centar marine čini izgrađeni otok na kojem je smješten jedan dio sadržaja kao što su recepcija, kontrolni toranj, servis, 396 m dug tranzitni gat pogodan i za prihvat mega jahti, hotel "Otok" i pripadajuće parkiralište, većina ugostiteljskih sadržaja te ostali

---

⁷³Luković T., Šamanović J.: **op.cit.**, str. 336.

prateći uslužno-poslovni objekti.⁷⁴ U kompleksu se nalazi deset gatova i tranzitni gat sa 450 vezova. Na kopnenom dijelu se nalazi hotel “Kopno”, otvoreni bazeni s noćnim klubom, bogati sportski centar, kongresne sale, parkiralište s videonadzorom. Od objekata i usluga tu su još: dva restorana, pizzeria, slastičarnica, tri bara, Champagne bar, kapetanski klub, vinoteka, otvoreni bazen, beauty studio, trgovina, čokoladarnica, trgovina nautičke robe, gift shopovi, benzinska crpka i slično. Od sportskih sadržaja tu su squash, fitness centar, kuglana, stolni tenis, tenis, balote, veliki šah i sala za biljar. Marina organizira i tematske izlete i radionice kulturne izlete. Marina posluje tijekom cijele godine. Slika broj 18 prikazuje mapu marine Frapa sa svim njenim sadržajima i njihovim mjestima u marini.

Slika 18. Interaktivna mapa sa sadržajima marine Frapa.

Izvor: www.marinafrapa.com (01.08.2014.)

Slika broj 19 prikazuje marinu Frapa iz ptičje perspektive.

⁷⁴Web stranica Frapa marina na adresi: www.marinafrapa.com (01.08.2014.)

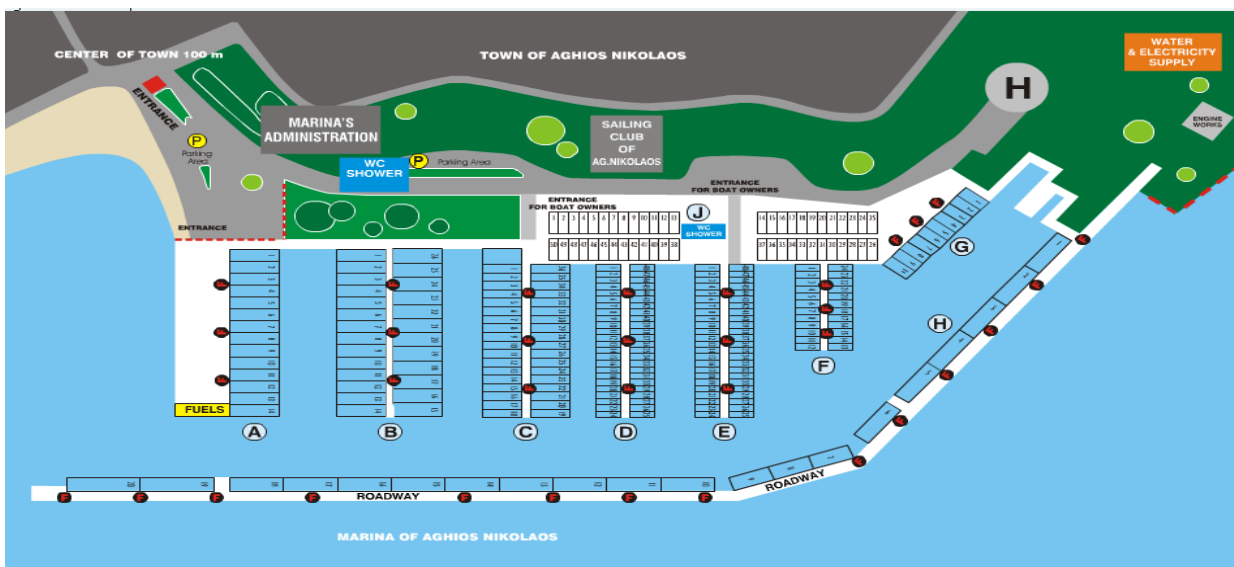
Slika 19. Marina Frapa.

Izvor: www.yacht-charter-croatia.eu (01.08.2014.)

5.2. MARINA U GRČKOJ – MARINA AGIOS NICOLAOS

Za najljepšu i najmoderniju marinu u Grčkoj odabrana je marina Agios Nicolaos. Izgrađena je po modernim europskim standardima te može primiti do 255 brodova i jahti tijekom cijele godine. Nalazi se u samom središtu grada što turistima – nautičarima pruža brz pristup mjestima od interesa. Marina nudi: vez s priključkom za struju i vodu, tuševе i sanitarni čvor, točenje goriva preko mini-tanka, rampu i travel lift, usluge popravka i servisiranja brodova i jahti, praonicu rublja, parkiralište i besplatni internet.

Na slici broj 20 nalazi se pregled marine Agios Nicolaos sa svim njezinim sadržajima i njihovim mjestima u marini.

Slika 20. Interaktivna mapa marine Agios Nicolaos.

Izvor: www.marinaofaghiosnikolaos.gr (01.08.2014.)

Slika broj 21 prikazuje pogled iz ptičje perspektive na marinu Agios Nicolaos.

Slika 21. Marina Agios Nicolaos.

Izvor: www.marinaofaghiosnikolaos.gr (01.08.2014.)

5.3. ANALIZA NAUTIČKOG TURIZMA GRČKE I HRVATSKE

Obje marine, i Agios Nikolaos i Frapa, su marine uređene po vrhunskim standardimate sigurne za vezivanje svojih brodica. Sadržaj usluga i objekata marine Frapa, kao najbolje marine u Hrvatskoj, daleko je bolji od sadržaja marina Agios Nikolaos, koja slovi za najbolju marinu u Grčkoj. Marina Frapa ima bogat sportski i zabavni dio, kao i hotele i apartmane, dok marina Agios Nicolaos ne pruža takve usluge. Također, marina Frapa može primiti veći broj jahti, ali to nije jedan od čimbenika kvalitete jer na jadranskoj obali, pa i grčkoj ima marina koje mogu prihvatiti i veći broj jahti. Usporedbom cijena vezova u obje marine dobit će se zadnja slika usporedbe tih dviju marina, kao prestavnica najboljih marina u svojim državama. U tablici koja sljedi se nalaze cijene vezova u marini Frapa i marini Agios Nicolaos.

Tablica 8. Cijena godišnjeg i zimskog veza u marinama Frapa i Agios Nicolaos (u €)

Marina Frapa			Marina Agios Nicolaos		
Dužina (m)	Godišnji vez	Zimski vez (01.10.-31.03.)	Dužina	Godišnji vez	Zimski vez (01.10.-31.03.)
-8,99	3 547	1 700	8,5-9,5	1 489	696
9-9,99	4 061	1 970	9,5-10,5	1 626	774
10-10,99	4 997	2 240	10,5-11,5	2 060	1 038
11-11,99	5 767	2 755	11,5-12,5	2 245	1 110
12-12,99	6 634	3 150	12,5-13,5	2 460	1 180
13-13,99	7 410	3 545	13,5-14,5	2 670	1 272
14-14,99	8 036	3 855	14,5-15,5	2 881	1 344
15-15,99	9 025	4 260	15,5-16,5	3 092	1 428
16-16,99	9 949	4 815	16,5-17,5	3 303	1 500
17-17,99	10 805	5 230	17,5-18,5	3 708	1 662
18-18,99	11 797	5 660	18,5-19,5	3 930	1 758
19-19,99	12 637	6 085	19,5-20,5	4 160	1 842
20-20,99	14 474	6 960	20,5-21,5	4 375	1 926
21-21,99	15 026	7 235	21,5-22,5	4 605	2 010
22-22,99	15 593	7 535	22,5-23,5	8 690	3 768
23-24,99	17 661	8 430	23,5-24,5	9 036	3 888
25-26,99	19 073	9 230	24,5-25,5	9 491	4 050
			25,5-26,5	9 947	4 224

Izvor: Izradila studentica, podaci: www.marinaofaghiosnikolaos.gr, www.marinafrapa.com, (01.08.2014.)

Pregledom tablice zaključuje se kako je marina Frapa puno skuplja i za godišnji vez i za zimski vez. Cijene su opravdane količinom i kvalitetom dodatnih usluga u marini, ali i usluga veza. Obje marine pružaju usluge veza za jahte i brodove do 50 metara dužine. Cijena cjelogodišnjeg veza za brod ili jahtu od 50 metara dužine u marini Frapa iznosi 40 340 €, a u marini Agios Nicolas iznosi 19 949 €. Zimski vez za jahtu ili brod od 50 metara u trajanju od 6 mjeseci (od 01.10 do 31.03.) u marini Frapa iznosi 19 900 €, a u marini Agios Nicolas 7 206 €.

Usporedbom svih potrebnih činitelja nautičkog turizma može se zaključiti kako su Grčka i Hrvatska po pitanju nautičkog turizma dosta slične, ali ipak, razlike postoje. Prirodne ljepote, more i otoci, mnoge uvalice i zaljevi, plaže, klima i temperature prednosti su nautičkog turizma obje države i može se reći da su na istoj razini u tom pogledu. Grčka prednjači u broju otoka i dužini obale, što je jedan od važnijih čimbenika razvoja nautičkog turizma. U pogledu ljepote plaža i marina, dodjelom Plave zastave, Grčka ima ljepše plaže, a Hrvatska marine. Kulturno-povijesna baština je također jedan od čimbenika razvoja nautičkog turizma. Grčka ima bogatiju povijest i veći broj kulturnih spomenika, ali i oni hrvatski nisu manje važni. Gledajući prema UNESCO-u Grčka je bogatija za materijalna dobra, a Hrvatska za ona nematerijalna. Zakoni i propisi su veliki minus u obje države te su jedna od stavki koje zahtijevaju brzu i efikasnu promjenu kako bi se nautički turizam još bolje razvijao.

Da bi došli do luka nautičkog turizma u obje države, turisti-nautičari moraju koristiti ceste. Hrvatske ceste i autoceste su duže, ljepše i modernije od onih u Grčkoj. Kategorizacija marina u Grčkoj ne postoji, dok su u hrvatskoj marine kategorizirane već odavno, što je još jedan minus grčkom nautičkom turizmu. Također Grčka ne vodi statistiku o nautičkom turizmu ni njegovom profitu, što je definitivno jedna negativna stavka iz razloga neimanja predodžbe o nautičkoj potražnji u Grčkoj, ali ni o nautičkoj ponudi. Hrvatska vodi u broju marina kojih ima 67, i broju vezova kojih ima 16 940.

Uspoređene su i najpoznatije marine Grčke i Hrvatske te se može zaključiti kako je hrvatska najbolja marina, marina Frapa, ljepša, s bogatijom ponudom, ali i većom cijenom usluga koja je opravdana njihovom količinom i kvalitetom. Daljnji razvoj i modernizacija pokazat će koja se od tih dviju država zna nositi s potrebama turista-nautičara te koja će se država prilagoditi potrebi i promjenama na tržištu. I Hrvatska i Grčka imaju dobru podlogu za razvoj nautičkog turizma, pitanje je samo koja će to država bolje iskoristiti.

6. ZAKLJUČAK

Područje Sredozemlja, tj. države s izlazom na Sredozemno more, jedne su od najtraženijih mjesta nautičkog turizma u svijetu. Kako potražnja za uslugama nautičkog turizma raste, tako se razvijaju i države te raste nautička ponuda u istima. Španjolska, Francuska, Italija, Grčka i Turska glavni su konkurenti nautičkog turizma Republike Hrvatske.

Nautički turizam u Hrvatskoj svoj razvoj najviše duguje prirodnim ljepotama i krajobrazima, kulturno-povijesnoj baštini koja na ovaj ili onaj način privlači veliki broj turista-nautičara. Ono što u hrvatskoj ponudi nedostaje jesu dodatne ponude, usluge i sadržaji. Potrebno je izmijeniti ili izgraditi infrastrukturu te poboljšati sadržaj i usluge, tj. prilagoditi se potrebama turista. Vlada Republike Hrvatske bi se trebala više potruditi i pronaći investitore te u puno većem opsegu promovirati hrvatske marine i njihove sadržaje. Nautički turizam je u posljednjim godinama u konstantnom porastu i to je grana turizma kojoj treba posvetiti više pažnje kako bi se Hrvatska sve više gospodarski razvijala.

Uspoređujući i analizirajući nautički turizam Hrvatske i Grčke u ovom radu, može se zaključiti kako razlike postoje u nijansama. I Hrvatska i Grčka posjeduju prirodne ljepote, kulturno-povijesnu baštinu koja privlači turiste – nautičare i u tom pogledu su uspješnije od drugih nautičkih država na Sredozemlju. Ponuda usluga, njihova kvaliteta i razvijenost marina su čimbenici koji nisu dostatni i ne zadovoljavaju potrebe turista-nautičara koji posjećuju te države te su jedan od razloga zbog čega turisti – nautičari prilikom izbora države u kojima će uživati usluge nautičkog turizma radije odabiru Španjolsku, Francusku i Italiju.

Vlade obiju država započele su sa projektima izgradnje i modernizacije luka nautičkog turizma, točnije marina, te se u narednim godinama očekuje njihova realizacija. Brzina investicija i promjena mora biti na prvom mjestu iz razloga trenutne potražnje nautičkog turizma.

Hrvatska i Grčka zdrava su konkurencija, stoga je pitanje vremena kada će i koja država biti uspješnija od druge, tj. koja će znati iskoristiti svoje prirodne i kulturno-povijesne prednosti te ih maksimalno unaprijediti kroz investicije, izgradnju i modernizaciju objekta, usluga i sadržaja nautičkog turizma. O tome uvelike ovisi politika i sposobnost države te želja istih za razvojem takvog vida turizma.

Do sada nije bilo puno analiza hrvatskog i grčkog nautičkog turizma te one koje postoje nisu kvalitetne niti opširne. Jedan od razloga jest i nepostojanje statistike nautičkog turizma u Grčkoj. U budućnosti, kada Grčka počne sa statističkim praćenjem brojki nautičkog turizma, usporedba tih dviju država, točnije njihovog nautičkog turizma, bit će kvalitetnija, preciznija i zanimljivija.

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Dulčić, A.: *Nautički turizam i upravljanje lukama nautičkog turizma*, Sveučilište u Splitu, EKOKON, Split 2002.
2. Gračan, R., Alkier Radić, R., Uran, M.: *Strateška usmjerenja nautičkog turizma u Europskoj Uniji*, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment i ugostiteljstvo, Opatija 2011.
3. Jadrešić, V.: *Nautički turizam*, Pedagoška akademija, Zadar 1978. godine
4. Kovačić, M., Dundović, Č.: *Planiranje i projektiranje luka nautičkog turizma*, Pomorski fakultet u Rijeci, Rijeka 2012.
5. Luković, T., Gržetić, Z.: *Nautičko turističko tržište u teoriji i praksi Hrvatske i europskog dijela Mediterana*, Hrvatski hidrografski institute, Split 2007.
6. Luković, T., Šamanović J.: *Menadžment i ekonomika nautičkog turizma*, Hrvatski hidrografski institute, Split 2007.
7. Šamanović, J.: *Nautički turizam i management marina*, Visoka Pomorska škola u Splitu, Split 2002.
8. Pomorska enciklopedija, Jugoslavenski leksikonografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb 1990.

Članci, časopisi i statistička literatura:

1. Časopis *More*, ožujak 2004., br.107
2. Gračan, D., Alkier Radić, R., Vizjak, A., *Razvoj nautičkog turizma na mediteranu*, pomorski zbornik 44 (2006)1, 123-137, Opatija 2006.
3. Gračan, D., Alkier Radić, R., *Ekološki aspekti razvoja nautičkog turizma europskog dijela Mediterana*, Pomorski zbornik 43 (2005)1, 219-237, Opatija 2006.
4. *Hrvatski turizam u brojkama-2000*, Ministarstvo more, turizma, prometa i veza, Zagreb 2001.
5. *Konkurentnost hrvatskog turizma*, Institut za turizam 1998.
6. Kovačić, M.: *Razvojnautičkih luka u funkciji održivog razvoja nautičkog turizma*, Pomorski zbornik 41 (2003)1, 135-154, Rijeka 2004.

7. Priopćenje Državnog zavoda za statistiku : *Iznajmljivanje plovila za razonodu i sport (čarter)*, ISSN 1334-0565, Pr.4.4.7., (2004.-2008.)
8. Priopćenje Državnog zavoda za statistiku : *Kružna putovanja stranim brodovima u Republici Hrvatskoj*, (2004.-2013.)
9. Statistički godišnjak Jugoslavije, Turizam, Beograd
10. Statistički ljetopis Republike Hrvatske za 1996.godinu
11. Statističko izvješće : *Nautički turizam – kapaciteti i poslovanje luka*, (2002.-2003.)
12. Statističko izvješće : *Nautički turizam - kapaciteti i poslovanje luka nautičkom turizma*, (2004.-2013.)
13. Statistical yearbook of Greece 2009.-2010., Hellenic statistical authority, Elstat
14. *Strategija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske za razdoblje 2009.-2019.*, Ministarstvo more, prometa i infrastrukture i Ministarstvo turizma, prosinac 2008.
15. *Studija održivog razvoja kruzing turizma u Hrvatskoj*, Institut za turizam, Zagreb 2007.
16. *Studija razvoja nautičkog turizma Republike Hrvatske*, Hrvatski hidrografski institute sa suradnicima, Zagreb 2006.

Zakoni i pravilnici:

1. *Pomorski Zakonik*, NN **181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13**
2. *Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma*, NN **8/96, 76/98**
3. *Zakon o pružanju usluga u turizmu*, NN **68/07, 88/10, 30/14, 89/10**

Internet adrese:

1. www.aci.hr (27.07.2014.)
2. www.athens-marina.com (31.07.2014.)
3. www.alimos-marina.gr (31.07.2014.)
4. www.baatileie.no (30.07.2014.)
5. www.camping.hr (23.07.2014.)
6. www.dobarzivot.net (30.07.2014.)
7. www.dzs.hr (7.-8.mjesec 2014.)

8. www.flisvosmarina.com (31.07.2014.)
9. www.greek-marinas.gr (31.07.2014.)
10. www.hgk.hr (25.07.2014.)
11. www.jacht-rent.hr (30.07.2014.)
12. www.kosmarina.gr (31.07.2014.)
13. www.kos-marineservice.com (31.07.2014.)
14. www.lakki-marina.gr (31.07.2014.)
15. www.langleyphoto.com (31.07.2014.)
16. www.mandrakimarina.com (31.07.2014.)
17. www.marinafrapa.com (01.08.2014.)
18. www.marinaofaghiosnikolaos.gr (31.07.2014.)
19. www.medmarinas.com (29.,30. i 31.07.2014.)
20. www.mppi.hr (31.07.2014.)
21. www.mypremiueurope.com (31.07.2014.)
22. www.nacional.hr (30.07.2014.)
23. www.navitech.hr (30.07.2014.)
24. www.portocarras.com (31.07.2014.)
25. www.portogouves.gr (31.07.2014.)
26. www.rethymno.gr (31.07.2014.)
27. www.sailingeurope.com (29.07.2014.)
28. www.svet.rs (30.07.2014.)
29. www.thessaloniki-marina.gr (31.07.2014.)
30. www.visitgreece.gr (29.07.2014.)
31. www.wikipedia.hr (23.07-01.08.2014.)
32. www.worldmarineguide.com (31.07.2014.)
33. www.yacht-charter-croatia.eu (01.08.2014.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj vezova i marina u Hrvatskoj za razdoblje od 1978 .- 2013.godine	24
Tablica 2. SWOT matrica nautičkog turizma Hrvatske	25
Tablica 3. SWOT matrica kruzing turizma u Hrvatskoj.....	36
Tablica 4. Prikaz vezova na moru i na suhom marina ACI Cluba.	40
Tablica 5. Prikaz luka nautičkog turizma po županijama s izlazom na more u Republici Hrvatskoj u 2013.godini.	42
Tablica 6. Geografski podaci Hrvatske i Grčke.	65
Tablica 7. Broj zaštićenih mjesta i nematerijalne baštine pod zaštitom UNESCO-a u Hrvatskoj i Grčkoj u 2014.godini.....	66
Tablica 8. Cijena godišnjeg i zimskog veza u marinama Frapa i Agios Nicolaos (u €).....	72

POPIS SLIKA

Slika 1. Jahta Shamrock V.....	7
Slika 2. Oasis of the Seas – najveći kruzer na svijetu.	13
Slika 3. Sidrište Sakarun.....	16
Slika 4. Suha marina Novi Vinodolski.....	17
Slika 5. Lokacije u Republici Hrvatskoj pod zaštitom UNESCO-a.....	28
Slika 6. Trabakula – tipični hrvatski jedrenjak preuređen za kruzning turizam.....	33
Slika 7. Prikaz Jadranske obale s kruzning destinacijama.....	37
Slika 8. Prikaz ACI marina na Jadranskoj obali.....	39
Slika 9. Prikaz članica Europske Unije.	47
Slika 10. Navado plaža, Zakintos.	49
Slika 11. Najpoznatiji kulturni spomenici u Grčkoj.....	50
Slika 12. Grčki gulet.....	52
Slika 13. Marina Kleopatra.....	55
Slika 14. Prikaz marine Kalamata.....	56
Slika 15. Marina Gouvia.....	57
Slika 16. Marina Lefkas.....	58
Slika 17. Marina Atena.....	60
Slika 18. Interaktivna mapa sa sadržajima marine Frapa.....	69
Slika 19. Marina Frapa.....	70
Slika 20. Interaktivna mapa marine Agios Nicolaos.....	71
Slika 21. Marina Agios Nicolaos.....	71

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Rast prometa, tvrtki, plovila i turista – nautičara kod usluga čartera u Hrvatskoj od 2004. do 2008. godine.	30
Grafikon 2. Prikaz broja putovanja i putnika krizinga u Hrvatskoj za razdoblje od 2007. do 5. mjeseca 2014. godine.	34
Grafikon 3. Prikaz luka nautičkog turizma (marina, suha marina i ostalo) u Republici Hrvatskoj od 2002. do 2012. godine.....	41
Grafikon 4. Prikaz prihoda od luka nautičkog turizma po županijama s izlazom na more u Republici Hrvatskoj za 2013. godinu.	43
Grafikon 5. Ukupni prihodi od luka nautičkog turizma za Republiku Hrvatsku u razdoblju od 2002. do 2013. godine.	44
Shema 1. Temeljne vrste nautičkog turizma.....	9